

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ФЕДЕРАЦІЯ
СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ УКРАЇНИ**

ЗВІТ

**про водний туристський спортивний похід
п'ятої категорії складності
по території Республіки Киргизстан
в межах гірської системи Тянь-Шань
по річках
Джилусу - Болгарт - М. Нарин - Нарин - Чонг-Кемін
на катамаранах (К-2, К-4)**

здійснений з 27 вересня по 25 жовтня 2011 р.

**Маршрутна книжка № 37-Вд/2011 ЦМКК
Керівник групи - Ващук Д. П.
Адреса: вул. Грушевського 4 кв. 509,
м. Київ, 01001 Україна
e-mail: dvashchuk@mail.ru**

Центральна Маршрутно-кваліфікаційна комісія
Федерації спортивного туризму України розглянула звіт і вважає, що
похід може бути зарахований усім учасникам і керівнику як похід
категорії складності

Звіт використовувати у Бібліотеці походів
Хмельницької обласної Федерації
спортивного туризму України

Зміст

Розділи	Сторінки
I. Довідкові дані про туристський спортивний похід	3
1. Організація, що проводить похід	4
2. Параметри походу	4
3. Район, підрайон, масив походу	4
4. Докладна нитка маршруту	13
5. П.І.Б., адреси, телефони керівника та учасників	14
6. Місце знаходження звіту, наявність відео- та фотоматеріалів	17
7. Якою МКК розглянутий похід	17
II. Організація туристського спортивного походу	18
1. Загальна змістовна ідея походу	19
2. Варіанти під'їзду, від'їзду, обґрунтування точок початку та кінця маршруту	20
3. Аварійні виходи з маршруту та його запасні варіанти	20
4. Зміни маршруту та його причини	21
5. Відомості про проходження маршруту кожним учасником	21
6. Забезпечення безпеки	21
III. Графік руху та технічний опис маршруту	22
1. Графік руху	23
2. Технічний опис маршруту	26
3. Фотографії	46
4. Пройдені визначальні перешкоди маршруту (лоція)	89
IV. Підсумки, висновки і рекомендації по проходженню маршруту	95
V. Додатки	98
Додаток 1. Спорядження	99
Додаток 2. Аптечка	103
Додаток 3. Ремнабір	107
Додаток 4. Список продуктів	108
Додаток 5. Кошторис витрат	111
Додаток 6. Література	112

І. ДОВІДКОВІ ДАНІ
ПРО ТУРИСТСЬКИЙ
СПОРТИВНИЙ ПОХІД

1. Організація, що проводить похід:

Хмельницька обласна федерація спортивного туризму України.

2. Параметри походу:

Вид туризму:	водний
Категорія складності:	п'ята
Протяжність активної частини походу:	200 км.
Загальна тривалість походу:	29 діб.
Тривалість активної частки маршруту:	16 діб.
Кількість учасників:	6
Засоби сплаву:	катамарани (К2, К4)
Термін походу:	27. 09. – 25. 10. 2011 р.
Рівень води: р. Джилусу	низький
р. Болгарт	нище середнього
р. М. Нарин	нище середнього
р. Нарин	нище середнього
р. Чонг-Кемін	низький

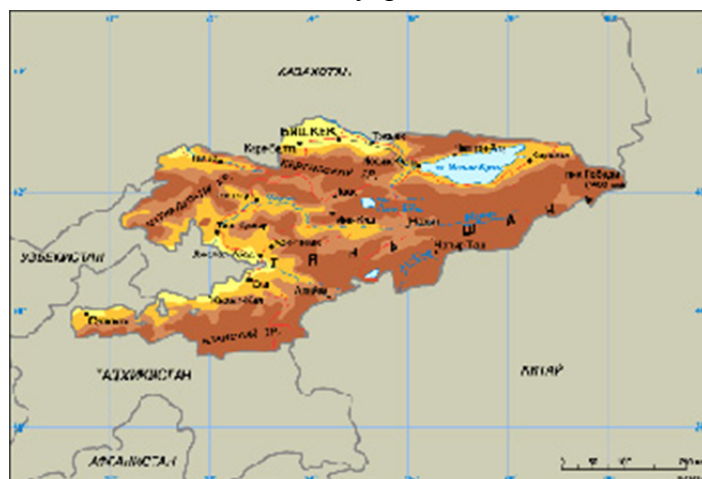
3. Район, підрайон, масив походу: Республіка Киргизстан, Тянь-Шань

Географічне положення

Тянь-Шань (у перекладі з китайського 天山山脈 – “Небесні гори”, тюркська назва – Тенір (Тенгрі, Тенир, Тенгир, Аспан) – тау) – гірська система в Середній і Центральній Азії, на кордоні між Казахстаном, Узбекистаном, Киргизстаном та Китаєм. Протяжність із заходу на схід 2450 км. У систему Тянь-Шань входить більше тридцяти вершин заввишки більше 6000 метрів. Найвищою точкою гірської системи є пік Перемоги (китайською, Томур, найпівнічніший семитисячник на землі 7439м), розташований на кордоні Киргизії і Китаю; наступна по висоті - пік Хан-Тенгрі (Кантау, 7010 м) на кордоні Киргизії і Казахстану. Увесь Тянь-Шань ділять на Західний Тянь-Шань, Північний Тянь-Шань, Внутрішній Тянь-Шань, Східний Тянь-Шань.

На території Киргизії розташовані 14 вершин заввишки більше 6000 метрів і 26 вершин перевищують Монблан (4807м) – найвищу точку Європи.

Киргизька Республіка (скор. – Киргизія, Киргизстан) – гірська країна на північному

сході Середньої Азії, головним чином в межах двох гірських систем: західної і центральної частини Тянь-Шань і північної частини Паміру (гори займають більше 70 % всієї території). Столиця (близько 600 тис. жителів) – місто Бішкек (раніше Пишпек і Фрунзе), розташоване на висоті близько 800 метрів над рівнем моря. Найбільші міста – Ош, Джалал-Абад, Токмак, Каракол, Кара-Балта. Площа країни 199,9 тис. кв. км. Крайні точки: північна – 43° 16"п.ш. – південна – 39° 11"п.ш. – західна - 69° 15"с.д. – східна - 80°18"с.д. Найбільша протяжність: із Заходу на Схід 925 км, із півночі на південь 454 км. Межує на півночі з Казахстаном (протяжність кордону – 1113 км), на заході – з Узбекистаном (1374 км), на південному заході – з Таджикистаном (972 км), на південному сході і сході – з Китайською Народною Республікою (1049 км). Географічно Киргизія умовно розділена на дві частини – південь (південний захід) і північ. Північні і південні регіони сполучені високогірною автомагістраллю Бішкек – Ош. Загальна протяжність автомобільних доріг в країні 34000 км, включаючи 18810,0 км, доріг загального користування та обслуговувані дорожніми підрозділами Міністерства транспорту і комунікацій КР і 15190 км доріг міст, сіл, сільськогосподарських, промислових і інших підприємств. Протяжність автомобільних доріг міжнародного значення складає 4163,0 км, державного – 5678 км, місцевого значення – 8969,0 км. З них протяжність доріг загального користування з твердим покриттям складає 7228 км, у тому числі 11 км з цементобетонним покриттям, 4969 км з асфальтобетонним покриттям і 2248 км з чорногравійним покриттям. Дороги з гравієвим покриттям – 9961 км, ґрунтові дороги – 1621 км. Загальна протяжність регіональних транспортних коридорів Киргизької Республіки складає 2242 км, до яких відносяться 8 маршрутів: 1) Бішкек-Ош – 672 км; 2) Бішкек-Георгієвка – 16 км; 3) Бішкек-Чалдовар (ділянка Карабалта-Чалдовар) – 31 км; 4) Бішкек-Нарин-Торугарт – 539 км; 5) Тараз-Талас-Суусамір – 199 км; 6) Ош-Сариташ-Іркештам – 258 км; 7) Ош-Ісфана – 385 км; 8) Сариташ-Карамик – 142 км.

Населення

Населення Киргизії – 5,3 млн. осіб (січень 2010 року). Ядро населення країни – 70,9% складають киргизи. Киргизи мешкають на усій території країни і переважають у більшості сільських районів. Росіяни складають 8,8%, розосереджені головним чином в містах і селах на півночі республіки. Узбеки, які складають 14,3% населення, сконцентровані на південному заході країни в прикордонних з Узбекистаном районах.

Велика частина населення зосереджена в передгірних долинах – Чуйській на кордоні з Казахстаном і Ферганською на кордоні з Узбекистаном, долинах Нарина і Таласа, а також в Іссик-Кульській улоговині. Переважна більшість вірян в Киргизії – мусульмани-сунніти. Є і християни: православні, католики.

Геологічна будова і рельєф

Уся територія республіки Киргизстан лежить вище за 500м над рівнем моря; більше половини її розташовується на висотах від 1000 до 3000 м і приблизно третина – на висотах від 3000 до 4000м. Внутрішньоматерикове положення Киргизстану, його віддаленість від морів і сусідство з пустелями Середньої і Центральної Азії, значна підведена територій над рівнем моря і сильна розчленована рельєфу зумовили виняткову різноманітність і строкатість природних комплексів. Рельєф характеризується чергуванням високих гір і глибоких міжгірних улоговин, спекотливих пустель і сухих гірських степів, а також альпійських і субальпійських лугов біля околиць високогірних льодовиків. Гірські хребти займають близько чверті території і тягнуться паралельними ланцюгами в основному в широтному напрямі. На північному сході на висоті 1609 м над рівнем моря знаходиться п'яте у світі за об'ємом води і сьоме по глибині озеро, яке входить до групи основних пам'яток Киргизії, – гірське озеро Іссик-Куль. Найбільше озеро в Киргизії. Киргизи називають його “перлиною” Киргизії. Слова “Ісик кель” в перекладі з киргизької мови означають “гаряче озеро”, оскільки озеро взимку не замерзає. Стародавні ж киргизи звали цю перлину країни “Туз-Куль” – “Солоне озеро” за солонуватий смак води, яка не придатна для пиття ні для людей, ні для тварин. М'які зими улоговини, запаси тепла у величезній товщі води, солоність озера не дають йому покриватися льодом. Об'єм води дорівнює 1738км, площа дзеркала води – 6236км, протяжність берегової лінії – 688км, середня глибина – 278 м, найбільша ж глибина майже в 2,5 разу більше і дорівнює 702 м. Протяжність Іссик-Куля із заходу на схід дорівнює 182 км, а з півдня на північ – 58 км. Іссик-Куль друге по прозорості води озеро у світі, після озера Байкал, на березі якого розташовані численні пансіонати, санаторії і туристичні бази. Озеро знаходиться в Іссик-Кульській улоговині, між хребтами Терскей Ала-Тоо (з півдня) і Кунгей Ала-Тоо (з півночі). В озеро втікають більше 80 рік і річечок-приток, але жодна річка не відносить своїх вод їх цього блакитного озера, що і обумовлює скупчення солей (мінералізація води – 5,90%). Найкрупнішими, впадаючими в озеро річками є Тюп (103 км) і Джергалан (81 км), довжина інших не перевищує 50 км. Колись і річка Чу, що протікає по західній околиці улоговини, несла свої води в озеро.

З великих озер є також Сонкель і Чатыр-куль. У 50 км на схід від озера Іссик-Куль знаходиться гірське льодовикове озеро Мерцбахера з плаваючими на поверхні айсбергами, знамените є тим, що в літній період, набравши певний рівень, вода швидко з шумом зникає.

Особливість рельєфу Киргизії – чітко виражена ярусність: підгірські рівнини, ерозійні передгір'я, низькогір'я, крутосхильні середньогір'я, розчленовані чи вирівняні високогір'я утворюють хіба що гігантські шаблі гірської драбини, які ведуть із спеки випаленої пустелі до прохолоді вершин і далі спрямовуються до синь неба. В горах все дихає незайманою,

первозданною красою, яку не побачиш на рівнинах. Тянь-Шанська складчаста система формувалася у декілька етапів. Сучасний гірський рельєф Тянь-Шаня виник у кінці палеогену і неогені в процесі вторинного орогенезу, пов'язаного з колізією Індостанського континенту з околицею Євразії після закриття океану Тетис. До кайнозойського здіймання Тянь-Шань був серією домезозойських складчастих поясів, що утворилися, головним чином, в каледонську і герцинську епохи орогенезу. Залишки епіпалеозойського пенеплена можна спостерігати на висоті 3000-4000 м у вигляді поверхонь денудацій – “сиртів”.

У Північному Тянь-Шані виявлені численні родовища золота (Джеруй, Талдибулак Лівобережний, Долпран, Коматор та ін.), срібла (Кумиштаг, Джолсай), миш'яку (Уч-Імчек), берилія (Калесай, Четенди, Тюктю-Арча, Узунбулак), алюмінію (Сандик), ванадію (Бала-Чичкан), міді (Талдибулак Талаский, Андаш, Акташ), свинцю і цинку (Боорду, Курган, Ташкоро, Ікичат), вісмуту (Миронівське, Кемінське), багато родовищ вугілля (Каракиче, Мінкуш, Джергалан), будівельних і облицювальних матеріалів; великі запаси підземних термально-мінеральних вод, використовуваних у бальнеологічних цілях.

Клімат

Киргизія розташована на сході Середню Азію в помірному і лише частково субтропічному поясах (39-43° п.ш.), приблизно за широтах Болгарії, Албанії і середньої Італії. Із заходу Схід вона простяглася на 900км, із півночі на південь – на 410км. Киргизія – країна дивних контрастів: тут найвищі вершини стикаються з великими міжгірними улоговинами і долинами. Снігові гостровершинні гребені – зі пекучими пустелями рівнин. Клімат континентальний зі значними коливаннями температури повітря, помірною кількістю опадів, сухістю повітря і малою хмарністю. Тривалість сонячного сьйва 2500-2700год. У зв'язку з гірським рельєфом, великими амплітудами висот клімат змінюється від сухого субтропічного до високогірної тундри. З цим також пов'язані великі амплітуди річних і добових температур. Середні температури січня коливаються від -2 до -8° в долинних районах, від -8 до -20° у середньовисотних горах, -28° у високогір'ях (Аксайська долина). Абсолютний мінімум температури досягає -53° в Аксайській долині. Взимку, за винятком високогірного пояса, частою є відлига. Середня липнева температура 20-27° в околичних долинах, 15-17° в середньовисотних долинах, до 5° і менше у високогір'ї. Абсолютний максимум температури 43° (у Чуйській долині і Приферган'ї). Середньорічна температура також знижується з висотою, залишаючись позитивною до висоти 2500 м; вище воно стає негативною, досягаючи 3600 м майже 8 градусів нижче нуля. На висотах більш 4200 м позитивних середньорічних температур повітря мало буває.

Панують гірничо-долинні вітри. На зовнішніх гірських схилах приферганських хребтів, відкритих до долин, спостерігаються фени, а в Іссик-Кульській улоговині гірничо-долинні вітри посилюються бризами. У широких долинах поширені вітри, що дмуть з бічних ущелин. Опади в основному приносяться північно-західними, західними і південно-західними повітряними масами. Схили гір, звернені до цих потоків, отримують найбільшу кількість опадів. У високогір'ях погода нестійка.

Західні й північні схили гір отримують більше опадів. Кількість опадів збільшується з висотою до 5000 м. На великих висотах опади випадають у вигляді снігу, і навіть влітку можливі заморозки. На північних схилах Киргизького хребта випадає 750-770 мм опадів в рік, на південно-західних схилах Ферганського хребта – до 900-1000 мм, а на їх протилежних схилах – всього 200-250 мм, в Чуйській долині – 300-400 мм, в Іссик-Кульській улоговині – від 100 мм на заході до 500 мм на сході, а у Внутрішньому і Центральному Тянь-Шані – від 265 мм на заході до 180 мм на сході. У околичних долинах максимум опадів доводиться на березень-квітень, на схилах Киргизького, Ферганського хребтів – на травень, у Внутрішньому Тянь-Шані і в Іссик-Кульській улоговині – на травень-липень. Залежно від особливостей фізико-географічних умов снігова лінія в різних частинах Тянь-Шаню розташована на висотах від 3600 м до 4600 м. Із-за малозасніженості міжгірські западини використовуються як зимові пасовища. Тривалість безморозного періоду на передгірних рівнинах Фергани складає від 200 до 220 днів, в Чуйській долині 172-182 дні, на сході Приіссиккулля – 115-151 день, в Кочкорській долині Внутрішнього Тянь-Шаню – 90.

У Киргизії добре виражена зміна сезонів. Прохолодна зима змінюється, зазвичай, короткою і дощовою весною, яку змінює спекотне, сухе літо. Найкращий час у Киргизії – перша половина осені, суха, помірковано тепла.

Рослинний і тваринний світ.

Складність і розчленована рельєфу, великий перепад висот, різні зональні чинники, різноманітність ґрунтів, – все це стало причиною різноманіття рослинного світу Киргизстану. Рослинність країни налічує близько 3,5 тисяч видів, з них не менше четверті – ендемики, тобто ніде більше не виростаючих рослин. Виразно спостерігається закономірність в розподілі рослинності по висотних поясах.

Якщо розподілити знаходження рослинного світу по висотних поясах, то отримаємо 3 групи: рослини, які ростуть у пустелях і напівпустелях, в степах (лугах, лісах) і в субальпійських лугах (високогір'ях).

На найнижчому ступені поясної, на околичних рівнинах і в передгір'ях в межах 400-1300 м над рівнем моря домінує пустинна і напівпустинна рослинність. Проте, і у внутрішніх

високих долинах є холодні пустелі, але розміщені вони на висоті 3400 м. В пустелях і напівпустелях Киргизстану зустрічаються 2 види ґрунтів: північні сіроземи в Чуйській і Таласській долинах, а також південні світлі і темні сіроземи у Ферганській долині.

Більшість рослин у пустелях і напівпустелях – ксерофіти, пристосовані до життя в посушливих місцях проживання. Наприклад, це сукуленти і колючі рослини, поширені в місцях з кам'янистими ґрунтами. Вони жаростійкі, але не переносять обезводнення. Такі рослини вологу збирають в листі і стеблах. В Чуйській і Таласській долинах, в передгір'ях Киргизського Ала-Тоо широко поширені полинові пустелі – представники евксерофітів. Переважаючі види полинів тут – це полин білий, полин пізній і полин Лессинга. Полин – рослина жаростійка і здатна переносити довгу відсутність води, по цьому вона має широке розповсюдження в посушливій місцевості. Друге місце по розповсюдженню займають солянкові, далі ефедрові пустелі. Також широко поширені кустарничкові рослини.

Пустелі Ферганської долини також полинові, але частка ефемерів тут вище. Ранньою весною рівнини тут дуже зелені, але незабаром зелень швидко вигоріє і на місці минулого “раю” видніється чахла пустеля, де сіріють рідкісні рослини. У пустелях і напівпустелях, розташованих поблизу західного краю Іссик-Куля, практично відсутні ефемери і ефемероїди. У пустелях Наринської долини, у передгір'ях Чаткальського і Алайського хребтів зустрічаються деякі види галофітів. На кам'янистих і піщаних ділянках зустрічаються ефедрові пустелі і колючі подушковидні рослини.

На днищах високо підведених долин випадає мало опадів, клімат тут холодніше, умови зростання рослин суворіше. Тут розташовані холодні пустелі. Для тутешніх місць найбільш характерні холодостійкі рослини – такі види як осокові, подушковидні та інші.

Степи і лугостеми зустрічаються повсюдно і освоєні під поливне і богарне землеробство. Опадів тут випадає більша кількість, ніж в пустелях, але ще недостатнє для лугової рослинності. Гірські стеги поширені на чорноземних і чорнокоричневих ґрунтах. Тутешня рослинність відрізняється від пустинної різноманітністю видів, у тому числі й ксерофітів. Стеги Киргизстану можна підрозділити на 2 основні типи: на дерновидні і на субтропічні.

Велика частина дерновидних степів поширена в Північному Киргизстані. Ось деякі місця їх розповсюдження: Внутрішній і Центральний Тянь-Шань, хребет Киргизського Ала-Тоо, долини Великого і Малого Кеміна, а також Іссик-Кульська улоговина. Тут виростають такі рослини, як овес Крилова, ковила-волосатик, різні види типчака. Залежно від висоти типчак разом з іншими рослинами утворює особливі співтовариства. Нижче – ближче до пояса пустель зустрічаються типчаково-ковиліві, типчаково-полинові стеги, а на більш високих територіях – співтовариства з типчака, вівса гористого і ковили-волосатика. Також виростають такі ефемерові рослини, як: гусячий лук, осока Туркестан, ірис Колпаковського і жовтець.

По мірі зростання висоти зменшується частка степових рослин і збільшується різноманітність лугових. Зустрічаються лапчатка сіра, овес дернистий, деякі види альпійських лугових трав. На найвищому рівні із степів знаходяться лугові степи. У них разом із степовими рослинами виростають представники лугів: деревій, лапчатка лугова, василисник. У порівнянні із степовою лугова рослинність займає обмежені ареали. В середньогір'ях і високогір'ях луги поєднуються із степами і розташовані на схилах південних експозицій. Гірські луги займають пологі схили, зарослі чагарником, починаючи від 1600 – 1800 м і до смуги лісів. В Киргизстані чагарники набули широкого поширення – вони зустрічаються всюди. У горах можна зустріти чагарники мигдалю, фісташки, барбарису та інших рослин. В заплавах річок росте обліпіха, шипшина, верба.

Лісом в Киргизстані покрито близько 350 тисяч гектарів, що складає 3,4% всієї території країни. Хвойними породами зайняте 53% всього лісового масиву. Хоча лісів на території Киргизстану мало та і поширений він нерівномірно, але тут розташовуються найкрупніші у світі реліктові горіхові і плодові ліси, що є своєрідним ботанічним садом, займаючи більше 230 тис. гектарів. Тут виростають багатіші лісові масиви волоського горіха, ялини тянь-шанської, ялиці Семенова, довголітньої арчі, аличі, фісташки і мигдалю. Місце, де виростають горіхоплідні ліси, називається Арсланбоб і розташовано воно на Південному Заході Киргизстану у Ферганському і Чаткальському хребтах на висоті від 1300 до 2200 м над рівнем моря. Окрім волоського горіха тут виростають яблуні, груші, вишні, смородина, малина, алича. Дуже багато туристів бажають подивитися на релікт тургайської флори неогенового періоду, позбирати горіхові плоди і різні дикорослі рослини. Окрім горіхоплодових лісів поширені ялинові, арчеві, ялицеві і березові ліси.

На висотах 3600-4000 поширені холодні пустелі, описані раніше, і гірська тундра. Тут зустрічаються холодостійкі подушковидні рослини, а також мохи і лишайники. У високогір'ях практично відсутній ґрунт і рослинність зустрічається рідко.

В Киргизстані налічується більше 80 видів ссавців, понад 330 види птахів, близько 40 видів риб, у тому числі 12 промислових, близько 30 видів плазуючих і земноводних. Кожному висотному поясу і природному ландшафту характерні, як правило, свої певні види плазунів, птахів, ссавців, проте, зустрічаються і види космополітів, що мешкають від низьких рівнин до високогірних сиртів. Розподіл тварин по районах республіки має яскраво виражену висотну зональну, пристосованість до екологічних умов навколишнього середовища, залежить від виростаючої рослинності, яка, у свою чергу, залежить від ґрунту. Житло тварин можна розділити на 4 підгрупи: на тих, що мешкають в пустелях і напівпустелях, в гірських степах (бородачевих, пирійних, типчаковильних), в лісах (ялинових, ялиново-ялицевих, арчевих, горіхоплодових, кленових, березових і тополиних) і в альпійських зонах.

Так, в пустелях і напівпустелях Чуйської, Таласької і Ферганської долин мешкають, в основному, плазуни: степова черепаха, східний удав, джейран, сірий гекон (на території СНД мешкає 10 видів, 8 з них занесені в Червону книгу), сірий варан, гюрза, стріла-змія, безнога ящірка-жовтопуз. Вище мешкають щитомордник, швидкий ящір, ящірка пустинна і алайска, степова гадюка, а також інші види тварин. Крупні ссавці зустрічаються рідко, більшість переселилася в більш високі житла. З дрібних у пустелях мешкають гризуни: жовтий ховрах, малий і великий тушканчики, лисиця-корсак, а також піщаний заєць-толай, вухатий їжак, різнокольорова ящірка. З птахів характерні саджа і темнобрюхий рябок, пустинний снігур, рожевий шпак. На кам'янистих сонцепеках зустрічаються в'юрки, жайворонки, кам'яний горобець, вівсянка Стюарта, повзик скелястий.

В степу мешкають такі земноводні, як жаба зелена і озерна жаба. З плазунів зустрічаються середньоазіатська черепаха, гімалайська агама, яку ви можете побачити тільки у Ферганській долині, водяний вуж, візерунчастий полоз, степова гадюка, стріла-змія. З птахів для степової зони характерні жайворонки, кам'яні куріпки (кеклики), сизоворонка, перепелиці, фазани. Останнім часом дрохва-красавка, стрепет і темнобрюхий рябок стали дуже рідкісними птахами в цій місцевості. У Киргизстані багато птахів, що гніздяться. Подорожуючи, в обривах ярів ви можете побачити численні лунки – це робота маленьких пташок. Тут, а також на скелях, селяться степові горобці, ластівки, галки, шпаки, боривітри, сови, осоїди, одуди. З хижих птахів мешкають канюки, саричи, яструби-перепелятники, степові орли і могильники.

Різне представництво ссавців. Найпоширенішими з дрібних є дикобраз, землерийка, бабак, сірий хом'як, жовтий ховрах, тушканчик, польова і домашня миші, з крупних зустрічаються вовки, лисиці і борсуки.

На південних схилах Ферганського і Чаткальського хребтів на висоті від 1500 до 2800 м розташований унікальний масив горіхово-плодових дерев. Тут зустрічаються тварини, характерні тільки для цих місць. Це представник ссавців – щур Туркестану, а з птахів ви можете зустріти зміїда, вухату сову, дубоноса, гімалайського в'юрка, іволгу, білокрилого дятла.

В кустарних лісах на побережжі водоймищ з птахів водяться фазани, деркач, сірі чаплі, стрепети, солов'ї, великі випи, з ссавців – кабани, горностаї, очеретяний кіт.

Досить представницької є водна фауна Киргизстану. Вона налічує понад 40 видів риб, 25 з яких промислові. В Іссик-Кулі мешкають, головним чином, чебак, голий осман, судак, лящ, маринка, сазан, сиг. В холодну пору року на озері зимують лебеді, гусаки, качки. На озерах Сон-Куль і Чатир-Куль мешкає стародавній птах – гірський (індійський) гусак.

Річки і озера

У Киргизстані нараховується більше 1900 гірських озер різного походження – тектонічного і завального, гляціального і карстового. Тут можна зустріти озера-гіганти, об'єм води і глибина яких можуть посперечатися з іншим морем (наприклад, Іссик-Куль), але більшість озер дрібна, їх площа не більше 0,1 км, і розташовуються вони в нижніх краях льодовиків, в днищах ущелин. Є і озера-малятка, які через свої розміри і нетривале життя навіть не нанесені на топографічні карти. Загальна площа дзеркала води складає 6836 км², тобто озера покривають більш 3,4% всієї території країни.

Найважливішим водним багатством Киргизстану є річки, основним джерелом яких є численні льодовики. На території республіки налічується понад 40 тисяч річок і річечок. Вони характеризуються великими ухілами, водоносністю і не замерзають взимку через швидку бурхливу течію. Їх загальна протяжність близько 150 тис. км, середньорічний стік всіх річок Киргизстану складає близько 48 км. Це 3% від загального стоку річок СНД. На внутрішні потреби використовується біля 20% стоку, а решта частини споживається в Узбекистані і Казахстані. Найкрупніші річки республіки – Нарин, Кара-Дарина, Сари-Джаз, Чаткал, Чу, Сохнув, Кекемерен, Ісфайрам-Сай.

Більшість річок Киргизстану починається у льодовиків і сніжників, відносяться до типу снігового і льодовикового живлення. Льодовики країни – унікальне сховище прісної води, основний резерв і джерело водних ресурсів Середньої Азії і Казахстану. Значення їх в народному господарстві величезне, оскільки вони дають початок річкам, без яких неможливе землеробство в прилеглих пустинних і напівпустинних районах. Саме їм зобов'язані своїм життям багато оазисів Киргизстану, Узбекистану і Казахстану. Деякі річки мають снігодощове живлення. В крупних долинах дрібні річечки живляться ґрунтовими водами і майже не мають коливань стоку по сезонах. Жодна річка республіки не доносить свої води до океану. Багато річок, що стікають з гір в околичні долини, не доходять до основних річок: Вода просочується в рихлі наноси і розбирається на зрошення. Вся річкова мережа Киргизстану розподіляється по басейнах Аральського моря, внутрішніх озер, річки Тарім. На басейн Аральського моря доводиться біля 77% водозбірної площі республіки. До цього басейну відносяться річкові системи Нарина, Сирдар'ї, Чу і Таласа.

Великі ріки – Чу, Нарин і Талас – беруть початок у високогір'ях. Чу протікає на півночі, по ній протягом 145 км проходить кордон Киргизії і Казахстану. Річка Нарин, зливаючись із р. Карадар'єю, утворюють Сирдар'ю, яка тече на схід, у Ферганську долину. Талас дренає північно-східну Киргизію.

Ріки маршруту

р. Джилусу (“тепла вода”). Так само називається мінеральне джерело з нарзаном (температура +18-22С°) у верхів'ях річки.

р. Нарин (“вузька річка”) – приток Сир-Дар’ї.

р. Чонг-Кемін – бере свій початок на стику хребтів Кюнгей-Ала-Тоо та Ілійський Ала-Тоо. Вона протікає по Чон-Кемінській долині і впадає в річку Чу в межах Чуйської долини. Довжина річки складає 116 км. До великих приток ріки Чонг-Кемін відносяться Кашка-Суу, Ічки-Суу, Жанирик, Орто-Кайінди та ін. У басейні річки Чонг-Кемін знаходиться 7 озер. Ріка протікає по території природнього державного національного парку “Чонг-Кемін”, який особливо охороняється.

4. Докладна нитка маршруту:

р. Джилусу – Каньйон “Коркунучту бурулуш” – пор. “Неожиданий” – шивера “Касатка” – пор. “Джилусу” – шивера “Серпантин”

р. Болгарт – шивери

р. М. Нарин – кінець Верхнього каньйону – пороги, шивери – Нижній каньйон – Міні каньйон – каньйон “Недоступний” (обнос)

р. Нарин – шивери – м. Нарин

р. Чонг-Кемін – пор. “Слон” – пор. “Алмаатинець” – пор. “Саянський” – пор. “Габарит” – пор. “Дюресу” – пор. Бузулгансай – пор. “Каменоломня” – пор. “Єралаш” – пор. “Мельница” – пор. “Баня” – пор. “Повицкого” – пор. “Зелений” (обнос) – 8-й каньйон – шивери – с. Кайінди

5. П.І.Б., адреси, телефони керівника та учасників.

1. Вашук Дмитро Петрович – керівник групи, фотограф – екіпаж К-2

адр.: вул. Грушевського 4, кв. 509, м. Київ

тел.: (067) 929-87-76

2. Кравчук Ігор Петрович – зав. спорядженням – капітан екіпажу К-4

адр.: вул. 30-річчя Перемоги, 12, кв. 48, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька обл.

тел.: (067) 250-78-96

3. Мовчан Дмитро Миколайович – **реммайстер, медик** – капітан екіпажу К-2

адр.: пр..Миру, 71/2, кв. 10, м. Хмельницький

тел.: (067) 798-01-21

4. Уткін Андрій Олександрович – **завгосп** – матрос екіпажу К-4

адр.: вул. Козацька 54, кв. 61, м. Хмельницький

тел.: (067) 380-30-10

5. Чернявіна Ольга Володимирівна – **техопис, лоція** – матрос екіпаж К-4

адр.: пр. Миру, 67, кв. 33, м. Хмельницький

тел.: (067) 688-19-76

6. Дідур Андрій Олегович – **костровий** – матрос екіпажу К-4

адр.: вул. Тернопільська, 22/1, кв.35, м. Хмельницький

тел.: (097) 661-07-10

6. Місце знаходження звіту, наявність відео - та фотоматеріалів.

Письмовий звіт, відео та фотоматеріали, карти маршруту знаходяться у бібліотеці Хмельницької обласної Федерації спортивного туризму. Адреса: вул. Примакова 2, м. Хмельницький, 29013, Україна.

7. Якою МКК розглянутий похід.

Похід розглянуто Центральною маршрутно-кваліфікаційною комісією Федерації спортивного туризму України.

A scenic view of a mountain valley. In the foreground, a rocky path leads down towards a river. The river flows through a narrow canyon, surrounded by steep, rocky slopes. In the background, there are large, rugged mountains with some snow on their peaks. The sky is bright and clear. The overall scene is a beautiful natural landscape.

II. ОРГАНІЗАЦІЯ
ТУРИСТСЬКОГО
СПОРТИВНОГО
ПОХОДУ

1. Загальна змістовна ідея походу.

Похід носив спортивно-пізнавальний характер. Вибір річок керувався можливістю здійснити подорож в районі гірської системи Тянь-Шань та відповідний реальній кваліфікації групи.

Завдання походу:

1. Проходження маршруту п'ятої категорії складності саме в Середній Азії. Оскільки “п'ятірки” цього регіону є класом вище від Саянських чи Алтайських.
2. Напрацювання навиків проходження річок із різною витратою води;
3. Відпрацювання різноманітних методів страховки;
4. Підготовка групи до походу 6 к.с.;

Передпохідна підготовка у цей район полягала у проходженні маршруту 5 к.с. по річкам Шавла-Аргут-Катунь у серпні 2009 р. Крім цього, група вивчала досвід попередніх груп, картографічний матеріал, проводились загальнофізичні та водні тренування. Походу передувало проходження в квітні 2011 р. тренувального маршруту по річкам Чорна і Біла Тиса, Прут, Чорний та Білий Черемош (Українські Карпати).

Засоби сплаву:

- 1) К2 – Катамаран туристсько-спортивний двомісний для сплаву по гірських річках із зниженою палубою та колінною посадкою веслярів виробництва новосибірської фірми “Кулик”. Модель – **MIDI**. Катамаран оснащений дюралевою рамою з розбірними продовгастими трубами і поперечиною. Максимальна довжина елемента складала 130 см. Для з'єднання елементів рами застосовувались приклепані дюралеві кінці. Поплавки катамарана мають веретеноподібну форму. За конструкцією вони подвійні, мають зовнішню і внутрішню оболонки. Внутрішня оболонка поплавок складається з двох незалежних камер. Сидіння веслярів розміщується на палубі поплавок і також складається із зовнішньої силової оболонки та внутрішнього надувного елемента. До сидінь та поплавок прироблені колінні упори, оснащені регульовальними стропами і пряжками. Основні технічні дані катамарана: довжина – 4,05 м, ширина – 2,0 м, діаметр поплавок – 0,6 м, повна водотоннажність – 1,0 м³.
- 2) К4 – Чотирьохмісний катамаран “**Белрафт 4тг – Матільда**” виробництва мінської фірми є засобом підвищеної вантажопідйомності і стійкості, призначений для сплаву по бурхливій воді і тривалих водних подорожей 1-6 категорій складності. Гондоли катамарана двошарові, складаються із силової оболонки і двох внутрішніх балонів.

Надувні сидіння пришиті до оболонки і мають подвійні (набедрене та колінне) упори, які регулюються по довжині і місцю кріплення. Дюралева рама катамарана збирається з прямих (не гнутих) труб окремо від гондол і кріпиться до гондол за допомогою шнування. Оцинковані люверси мають отвори діаметром 10мм. Силова оболонка гондол виготовляється з трьох видів тканини: дно - з п'ятишарової тканини ПВХ D1250 гр\м.кв, бік – з поліуретанової тканини PU 950 гр/м.кв (PANAMA Te95), верх – з тришарової тканини ПВХ мт630 гр/м.кв. Всі шви силової оболонки захищені від стирання стрічкою ПВХ. Внутрішні балони виготовляються з капронової повітронепроникної тканини із двостороннім гумовим покриттям Арт. 8-295 (народна назва «Рижуха») ~330 гр/м.кв. Рама виготовляється з дюралевих труб марки Д16т. не слабкіше діам. 45x1,5мм і діам. 48x1,5мм. На поперечних трубах рами жорстко закріплені удароміцними пластиковими кницями з металевими штирями діам. 6мм, закінчення подовжніх і поперечних труб захищені удароміцними пластиковими заглушками. Основні технічні дані катамарана: довжина – 5,50 м, ширина – 2,30 м, діаметр поплавця – 0,7 м, повна водотоннажність – 2,8 м³.

2. Варіанти під'їзду і від'їзду, обґрунтування точок початку-кінця маршруту.

Під'їзд на початок маршруту.

До Москви доїхали поїздом №056 Хмельницький-Москва. З Москви до Бішкека потягом №28. Транспорт на місці забезпечувала туристична компанія HORIZON Travel. Автомобіль: КАМАЗ (кунг). Ось координати компанії: e-mail: horizon3@elcat.kg; тел.: +996772950162 (Воронін Сергій).

Переїзд та Виїзд з маршруту.

З м. Нарин у верхів'я р. Чонг-Кемін, а також із с. Каїнди у Бішкек їхали тим же КАМАЗом. Далі потягом № 027 Бішкек-Москва. Звідти потягом №015 до Хмельницького. Зворотні квитки брали у день приїзду в Бішкек – 2 жовтня.

3. Аварійні виходи з маршруту та його запасні варіанти.

Аварійні виходи:

Оскільки практично уздовж всіх річок на території Киргизстану йдуть автомобільні дороги, проблем з аварійними виходами з маршруту немає. Проте слід враховувати, що графік

руху автотранспорту у верхів'ях річок вельми невеликий, може бути одна автомашина в декілька днів. В той же час, долини річок не є абсолютно “глухими”, навіть у верхів'ях є літники і польові стани. У пастухів є коні. В разі крайньої необхідності можна спробувати скористатися їх послугами.

Запасний маршрут:

За відсутності води на рр. Джилусу – Болгарт – сплав по р. Чонг-Кемін до устя і далі по р. Чу до с. Джиль-Арик.

4. Зміни маршруту та його причини.

Через низький рівень води не вдалося повністю пройти такі ділянки:

- 1) Верхів'я р. Джилусу (каньйон “Коркунучту бурулуш”, пор. “Неожиданий”, шивера “Касатка”, пор. “Джилусу”).
- 2) Перешкоди 3-го каньйону р. Чонг-Кемін (пор. “Слон”, пор. “Алмаатинець”).

5. Відомості про проходження маршруту кожним учасником.

Маршрут пройдено всіма учасниками безаварійно. Травм і захворювань не було.

6. Забезпечення безпеки.

Основою забезпечення безпеки на маршруті були правильний вибір спорядження, достатній рівень особистої підготовки членів групи та відповідна річці й характеру перешкод тактика руху. Крім цього кожен учасник був застрахований на весь період походу – страхування із підвищеним фактором ризику (страхові поліси додаються).

Черговий раз велику роль в успішному проходженні річок зіграв адекватний вибір тактики руху, заснований на використанні глибокої та детальної розвідки + наявність двох портативних зв'язних радіостанцій Midland GXT-950. В межах ділянок, що вимагали повного перегляду, просування по річці носило човниковий характер. Рації знаходилися в користуванні керівника та капітана К4. Після проходження першого екіпажу отримувалась інформація, яка дозволяла другому катамарану більш упевнено і оптимальніше пройти розвідану ділянку.

Під час сплаву на кожному катамарані знаходились ремнабір, аптечка, два рятувальних кінця, два запасних весла та основна мотузка довжиною 40 м (при необхідності використовувалась як чалка).

При здійсненні фото- відеозйомки страхування кожного екіпажу здійснювалось після найбільш складних ділянок порогів (засобами страховки слугували рятувальні кінці, оскільки не було зайвих людей). В інших випадках – взаємострахування “з води”.

ІІІ. ГРАФІК РУХУ ТА
ТЕХНІЧНИЙ ОПИС
МАРШРУТУ

1. Графік руху.

День шляху	Дата	Дільниця шляху (від - до)	Чистий ходовий час (год/хв)	Пройдений шлях (км)	Характер шляху, природні перешкоди	Метеоумови	Примітка
	03.10	Під'їзд по до поч. шивери "Серпантин"	-	-	-	сонце +20 вдень	стапель
1.	04.10	м.н. – р. Болгарт	5.25	27	шивера "Серпантин", шивери р. Болгарт	+26 вдень, дрібний дощ	-
2.	05.10	м.н. – поч.Верхнього каньйону	0.50	8	шивери	хмарно, +17 вдень,	-
		Верхній каньйон	4.10	14	перешкоди Верхнього каньйону		обнос речей за перешкоди
3.	06.10	м.н. – Нижній каньйон	3.00	13	шивери, перешкоди Нижнього каньйону	хмарно, сильний вітер +12 вдень	обнос речей за перешкоди
		Нижній каньйон – Міні-каньйон	3.20	9	перешкоди Міні-каньйону		
4.	07.10	м.н. – каньйон "Недоступний"	6.00	4	каньйон "Недоступний"	сонце +22	обнос каньйону "Недоступний"

День шляху	Дата	Дільниця шляху (від - до)	Чистий ходовий час (год/хв)	Пройдений шлях (км)	Характер шляху, природні перешкоди	Метеоумови	Примітка
5.	08.10	м.н. – р.Нарин – м. Нарин	6.35	51	шивери	сонце +18	–
6.	09.10	Трансфер на р. Чонг-Кемін	-	–	–	сонце +20 вдень	–
7.	10.10	Днювання	–	–	сходження на вершину h=3700	сонце, +15 вдень, -9 вночі	отримали безліч врежень від сходження
8.	11.10	Кінець 3-го каньйону – поч. 4-го каньйону	6.45	18	шивери	сонце +20 вдень	–
9.	12.10	м.н. – пор. “Габарит”	2.20	4	пор. “Коник”, “Саянський”, “Габарит”	сонце +14	частковий обнос пор. “Габарит”
		пор. “Габарит” – поч. 5-го каньйону	2.20	11	шивери		–
10.	13.10	м.н. – 5-й каньйон	3.00	6	пор. “Дюресу”	сонце +20	частковий обнос
		5-й каньйон – поч. 6-го каньйону	2.40	4	пор. “Бузулгансай”, шивери		
11.	14.10	Днювання	-	–	–	сонце +19	відпочинок, огляд поч. 6-го каньйону

День шляху	Дата	Дільниця шляху (від - до)	Чистий ходовий час (год/хв)	Пройдений шлях (км)	Характер шляху, природні перешкоди	Метеоумови	Примітка
12.	15.10	м.н. – пор. “Каменоломня”	1.30	0,5	поріг	сонце +16	частковий обнос
		пор. “Єралаш” – поч. пор. “Мельниця”	1.45	1,5	поріг, шивери		Обнос 2 та 3 ділянки
		пор. “Мельниця” – поч. пор. “Баня”	2.05	2	поріг		частковий обнос
13.	16.10	м.н. – пор. “Баня” – поч. “Повіцького”	2.20	3	поріг	сонце +24	–
		пор. “Повіцького” – поч. 7-го каньйону	3.40	3	поріг, потужні шивери		частковий обнос порогу
14.	17.10	7-й каньйон	6.15	5	пор. “Зелений”	сонце +20	обнос
15.	18.10	Дньовання	-	–		сонце +21	дрібний ремонт рятувальних жилетів та посадок
16.	19.10	м.н. – 8-й каньйон	2.40	3	перешкоди 8-го каньйону	сонце +22	–
		8-й каньйон – с. Каінди	1.30	13	шивери		антистапель
Всього			65.30	200			

2. Технічний опис маршруту.

27 вересня 2011 р, вівторок

19⁰⁴ Виїзд з м. Хмельницького потягом №056 Хмельницький – Москва.

«Проходили митниці в м. Конотоп та м. Брянськ. На кожній із станцій стояли 20-30хв. Працівники, як української, так і російської митниць ввічливо і спокійно проводять митний контроль, перевіряють документи. Правда на російській митниці попросили дістати гітару із чохла, заглядали всередину. Напевне, хотіли впевнитись, що ми взяли з собою в похід саме гітару, а не скрипку»¹.

28 вересня 2011 р, середа

В 14⁰⁸ наш потяг прибув у м. Москву.

За 2 дні проїхали 1239 км.

Чистий ходовий час – 18год 4 хв.

В Москві ми близько 9 годин очікували свій наступний потяг на Казанському вокзалі.

23⁰¹ Виїзд з м. Москва потягом №28 Москва Казанська – Бішкек 2.

«Поки ми йшли до свого вагону з своїми речами, нас вразило те, які величезні сумки і торби пруть до потягу «тунгуси». Я в їх сумках точно сховалася б з головою і ще місце б залишилось. Тому наші «рюкзачки» до 35кг на фоні торб азіатів виглядали жалюгідно. На пероні чергувала поліція вокзалу, то на нас навіть не глянули, спиняли тільки їх»

29 вересня – 2 жовтня 2011 р. В дорозі.

«Весь день пройшов спокійно (1 жовтня 2011 р.). Але під вечір на поїзд нагрянула транспортна поліція Казахстану. Ми, звичайно, читала звіти попередніх груп про беззаконня місцевих стражів порядку. Але відчули всю красу спілкування з казахами на своїй шкурі. Вони, зайшовши в поїзд, оглянули швиденько весь вагон. І коли вони побачили наші катамарани і рюкзаки, очі в них загорілися «тут можна пожитися...»

¹ Тут і далі поміщуємо цитати із приватного щоденника походу Чернявіної Ольги, які публікуються з її згоди.

2 жовтня 2011 р, неділя

02⁰⁴ поїзд Москва – Бішкек 2 прибув на станцію вчасно за розкладом.

За 4 дні проїхали 4090 км.

Чистий ходовий час – 72 год. 54 хв.

Відразу виїзд з Бішкеку.

Цілий день ми їхали машиною по киргизьким горам, бачили місцевих жителів, які як і їхні пращури так само випасають худобу на полонинах. Пейзажі навкруги дуже красиві! Переїхали через перевал висотою 3350м. Деякі сніжні шапки верхівок гір були зовсім поруч .

17⁰⁰ доїхали до місця нашої першої ночівлі на р. Джилусу. Загальна відстань від Бішкеку до місця стапелю близько 400 км. Наметовий табір поставили неподалік від гарячого джерела. Висота 2900м. Поговорили з місцевим доглядачем джерела, який дозволив нам прийняти ванну. Але за це він взяв символічну плату 50 сом з особи. У приміщенні з ванною відчувається слабкий запах сірководню, до якого швидко звикаєш. Вода б'є прямо з дна. Температура води дуже висока і зануритись одразу неможливо. Але відчуття незабутні! Повечеряли і одразу ж лягли спати.

20³⁰ Відбій. Дорога дуже стомила. Симптомів гірської хвороби не спостерігалось ні в кого.

3 жовтня 2011 р, понеділок

h=2900м, температура повітря о 8⁰⁰ зранку =+3°C, удень=+20°C, сонячно.

09⁰⁰ Сніданок. Збираємо катамарани. В планах заїхати вище на каньйон «Коркунучту бурулаш»(V) і пор.«Неожиданий» (IV). Поки інші члени команди завершували збирання катамарани, Ігор і Діма пройшли вверх за течією подивитись на пор.«Джилусу» і шиверу «Касатка». Але через низький рівень води було вирішено доїхати до того місця, де буде достатній рівень води для сплаву.

16⁰⁰ доїхали до шивери «Серпантин»(4А). Розпрощались з водіями із надією зустрітись у м. Нарин.

День 1-й.

4 жовтня 2011 р, вівторок

Ділянка переходу: шивера «Серпантин» – р.Болгарт.

Пройдено 27 км.

Чистий ходовий час 5 год. 25 хв.

h=2710м, температура повітря о 7⁰⁰ ранку=+2°C, зранку хмарно, але виглянуло сонечко. Хоча вночі дув сильний вітер і біля години капав мілкий холодний дощик. Удень температура повітря піднялась до +26°C

07⁰⁰ Підйом групи. Через 10хв.сніданок.

07⁴⁵ Збори табору. Вантаж занесли за скельний каньйон (близько 500 м.).

09⁰⁰ Стаємо на воду.

Саме такий графік початку ходових днів був постійним і група невпинно його дотримувалась. Тому на цьому аспекті більше не будемо акцентувати увагу.

На цій перешкоді постійний уклін, помітна швидкість течії, слалом між надводними і підводними обливними каменями. Розпочали проходження зі скельного каньйону, такий собі міні-Тельдекпень (Ф.2–3).

09⁵⁵ – 10¹⁰ Привал на ЛБ.

Продовжується шивера до стрілки з р. Бурхан. (Ф.4) Далі тече р.Болгарт довжиною біля 20км. Рівень води малий, за рахунок чого багато каменів стирчать з води і доводиться часто в широкому руслі ріки робити маневри обходу мілини. Катамаран 4-ка із-за своїх габаритів декілька разів сідав на мілину. Шивера нескладна, але під кінець починає стомлювати, тримаючи тебе в постійній напрузі. Навколо дуже красиві пейзажі. По берегам зустрічаємо багато пасовищ з яками, конями.

12³⁰ – 13³⁰ Обід.

Річка Болгарт являє собою нескладну шиверу 2-3 к.с., але потребує постійної уваги для успішного маневрування екіпажів (Ф.5). Долина річки дуже широка, між хребтами, що обмежують її, - степ, який ніби складається з окремих терас з "ідеально" рівною поверхнею. Постійний протяг. З'явилися перші кущі-дерева.

16⁰⁰ Стомились, видивляємося галявину для ночівлі. Позначилася втома першого ходового дня.

16³⁰ нарешті побачили велику галявину на ПБ біля автомобільного моста за лівим притоком р. Арчали (Ф.6). Трохи далі на лівому березі за мостом розташоване невеличке селище. На правому березі ферма, на лівому будинки.

Поставили намети. h=2710м, температура повітря у вечорі=+8°C, сонячно. Дров по березі практично немає.

День 2-й.

5 жовтня 2011 р, середа

Ділянка переходу: м.н. – р. М. Нарин – кінець Верхнього каньйону.

Пройдено 22 км.

Чистий ходовий час 5 год. 00 хв.

h=2710м, температура повітря о 7⁰⁰ ранку=+2°C, зранку хмарно, небо затягнуте хмарами, просвіту не видно.

«На протилежному березі стоїть юрта пастуха, поряд із нею Джип. Країна парадоксів і крайнощів!»

Відчалили за графіком – в 9⁰⁰.

Від м.н. до початку «Верхнього каньйону» р. М. Нарин хвилин 50 неквапливого сплаву. На крутому правому повороті річка входить в добре помітне звуження долини. Незабаром за поворотом, скелі правого берега відступають і справа впадають два притоки: перший (р. Карагоман) - досить повноводний, другий через 5 хв. сплаву (р. Карасаз) – трохи менше і із-за виступу берега, що закриває гирло, помітний лише по струменю чистої води, що вливається в річку. Це орієнтири початку «Верхнього каньйону».

«Перший каскад»(4В-4С).

9⁵⁰ – 10⁵⁰ Повна обробка перешкоди². Зачапались на правий берег, помітивши попереду хвилювання води, для розвідки. Починається за плавним правим поворотом. На прямій ділянці довжиною біля 500-600м можна умовно виділити 3-4 ділянки. У руслі зливи з бочками, вали, уламки скель. Огляд і розвідку робили по високій терасі П.Б. Заходили ближче до правого берега, далі зміщувалися під лівий (Ф.7-8). Зачалювались в улово перед лівим поворотом до лівого берега і трохи проглянули вперед наступну ділянку (Ф.9-10). За лівим поворотом починається прогонна ділянка біля 800м, яка мало чим поступається за потужністю самому каскаду. Йшли сходу.

«Другий каскад»(4С-5А).

² Повна обробка перешкоди протягом маршруту, включала в себе:

1. Глибока розвідка перешкоди: від місця старту до фінішу.
2. Детальна розвідка перешкоди: визначення лінії руху для екіпажів.
3. Визначення місць страховки та зйомки.
4. При необхідності обнос вантажу.
5. Проходження 1-го екіпажу, заміна страхуючих та операторів.
6. Проходження 2-го екіпажу.

При визначенні чистого ходового часу враховувалась повна обробка перешкод.

11⁰⁰ – 12⁰⁰ Повна обробка перешкоди. Спочатку слідує проста пряма ділянка, потім на крутому лівому повороті в центрі потужна бочка, після чого ще декілька крутих поворотів і серії валів з бочками (Ф.11-13). Проглядали перешкоду по Л.Б. Далі впродовж 1.5 км. річка продовжує потужно шиверити. На крутому правому повороті, зліва, з вузького вярку впадає р. Джиналач. За поворотом, на прямій ділянці завдовжки 300-400м. річка відносно спокійна. В кінці прямої ділянки – плавний лівий поворот.

пор. «Зигзаг»(5А).

12³⁰ – 13¹⁰ Повна обробка перешкоди. Для огляду і розвідки зачаливали до правого берега за лівим поворотом. Струмінь, огинаючи мілину правого берега, спрямовується під лівобережні скелі і там навалюється на розсип крупних валунів. Круто повернувши управо, потік падає потужним зливом з бочкою до 2-х метрів, далі на прямій ділянці (близько 80 м) – серія зливів і бочок меншої потужності. Завершується поріг сильним навалюванням на виступаючу скелю правого берега. За нею велика ділянка спокійної води, де можна організувати страховку (Ф.14–16).

13¹⁰ – 15⁰⁰ Обід та відпочинок. Далі сходу проходимо перешкоди-шивери, які не перевищують складність 5А. Рухаємось кільватерною колоною. Оглядаємо найбільш небезпечні ділянки. До кінця Верхнього каньйону витратили 2 переходи по 35 хв. Кінцем каньйону можна вважати залишки давно зруйнованого моста. Звідси до автомобільного моста близько 2-3км сплаву.

На ночівлю стали в 17⁰⁰ на правому березі перед діючим мостом до селища Орюк-Там. Погода відмінна, тепло, світить сонце. Є час помитися, побритися, просушити гідри. Все ж таки зранку набагато приємніше вдягати їх сухими, тим більше коли повітря зранку не нагрівається більше, ніж до +10°C. З цього місця на річці з'являються повноцінні для Середньої Азії дрова. Вперше палимо вогнище!

$h=2550\text{м}$, температура повітря о 19⁰⁰ вечора=+10°C.

День 3-й.

6 жовтня 2011 р, четвер

Ділянка переходу: м.н. – пороги, шивери – Нижній каньйон – Міні-каньйон– поч. каньйону «Недоступний».

Пройдено 22 км.

Чистий ходовий час 6 год. 20 хв.

$h=2340\text{м}$, температура повітря о 7³⁰ ранку=+4°C.

«Взагалі сьогодні стоїть дуже огидна і холодна погода, іноді навіть здавалося, що починає накрапати дощ. Температура повітря навіть вдень не піднялася вище 12°C. І цілий день дув сильний холодний вітер. Фотік мій сьогодні теж відмовлявся працювати, два комплекти акумуляторів сіли один за одним».

Ділянка між Верхнім і Нижнім каньйонами являє собою практично суцільну шиверу з валами до 1 м, що переривається ділянками бистротоку. Минули три невеликих поселення і декілька приток по лівому берегу. В руслі розбої, по берегам велика кількість чагарників обліпихи. Помітно, що ми помітно скидаємо на висоту до зони лісу і вже ялинки, які вчора ми бачили високо в горах, поступово спускаються до води. До початку Нижнього каньйону 10 км. Пройшли за 2 год. чистого ходового часу. Орієнтиром початку каньйону є помітне звуження долини; окремі дерева спускаються майже до самої води. Зачалились на П.Б. і оглянули перші перешкоди, які являють собою одноманітні крутопадаючі ділянки річки завдовжки більше 100-200 м, розташовані, в основному, за поворотами річки. Зустрічаються окремі бочки не більше 1.5 м. Екіпажі, йшли перешкоди з ходу, тандемом. Зачалились на лівий берег (чалка незручна) перед автомобільним мостом для огляду порогу.

Поріг (4В).

11³⁰–12⁰⁰ Перейшовши річку по мосту, оглянули перешкоду з дороги. Відразу за мостом починається шивера. Перед крутим лівим поворотом в руслі, правіше за центр, опори від старого моста. На самому повороті правобережна гряда каменів направляє основний потік під скельну стінку лівого берега. Злив з гряди і відбійник від скелі дають збій струменів, заввишки близько 1м, з гребенем, що перевертається. Заходили під правим берегом, зміщувались у центр і проходили уздовж лівого берега (Ф. 17–18).

Шивера(4В).

Через 100 м після порогу починається довга середньої потужності шивера з великою кількістю обливних каменів. Лінія руху добре читається з води. На довгій (близько 1 км.) прямій ділянці шивера поступово слабшає. Йшли тандемом, з проміжним чалками.

В кінці прямої ділянки видно різке звуження долини з крутим лівим поворотом, справа перед поворотом впадає р. Сари-Кунгей, дорога пересікає його по бетонному мосту і через 100 м починає підніматися вгору двома витками серпантину. За поворотом початок «Міні-каньйону». Тут, перед гирлом притоку, відразу за скелею правого берега, чимала,

злегка кам'яниста галявина з легкими чагарниками вербняка. Зачалились між притоком р. Сари-Кунгей та р. Бугулу-Тор. Ділянку пройшли за 30 хв.

12³⁰ – 13³⁰ Вирішили пообідати (щоб не розслаблялись в каньйоні) та провести розвідку.

13³⁰ – 16³⁰ Повна обробка перешкоди «Міні-каньйон»(5В). Речі обнесли в кінець ділянки по дорозі ПБ.

Перша сходинка(5А).

На прямій ділянці завдовжки близько 200 м річка падає з підводних плит серією зливів заввишки до 1.5 м з подальшими бочками через всю річку (Ф.19–23), залишаючи вузькі проходи зліва і справа. Далі ділянка бистротоку, близько 50м.

Друга сходинка(5В).

Починається на лівому повороті. Річка падає серією зливів (Ф.24–28). В кінці біля правого берега – велике улово. Проходили правою частиною русла, потім зміщувались до лівого з подальшою чалкою в кінці улова перед різким лівим поворотом.

Третя сходинка(5В).

Після улова за другою сходинкою річка робить крутий поворот вліво на 90 градусів. Потік розганяється і крутою горою падає на довжині близько 100 м, злегка навалюючись на крупні камені біля правого берега. Чистий прохід був виключно під скелями ЛБ. Основна небезпека – притиск і сильна “бочка” на виході (Ф.29–33). По завершенню 20-25 м. бистротоку, який відразу переходить в:

Четверта сходинка(5В).

Починається на невеликому правому повороті. Ліва частина русла перегороджена грядою крупних каменів, крізь які річка проривається невеликими зливами водопадів. Основна частина потоку, відбившись від гряди управо, утворює косий злив із зворотним валом більше 1.5 м, що перегороджує майже всю річку, залишаючи біля правого берега 3-4 м чистого проходу. Після зливу пряма ділянка з серією крутих валів до 2 м, що йдуть по спадаючій.

Проходили відразу обидві сходинки по основному струменю (Ф. 34–35). В кінці доріжки валів приставали до П.Б. для подальшого перегляду. Вирішили проходити 5 та 6 сходинки одночасно. Страховку виставили після 6-ї (Ф.36).

П'ята сходинка(5В).

Починається за лівим поворотом серією зливів. Потім струмінь упирається в скельний схил лівого берега, відповідно з притиском. Далі ділянка бистротоку. Чистий прохід виключно через притиск.

Шоста сходинка(5А).

Дуже схожа на попередню. Але на виході стоїть потужна бочка по центру русла. Вихідний притиск слабкіший, ніж в попередній сходинці. Після 6-ї сходинки, метрів через 100 - автомобільний міст – орієнтир 7-ї сходинки. Огляд з моста і з тераси вже лівого берега.

Сьома сходинка(5А).

Починається розгінною шиверою з-під моста. По центру основного потоку стоїть серія валів, найбільший з яких з перевертаючою бочкою на гребені. У 30-35м в правій частині струменя стоїть "бик" від старого моста. За ним річка плавно повертає вліво і під скельною стінкою правого берега слідує потужний злив з підковоподібною бочкою (2 м), що займає більше половини річки. Обидва катамарани успішно подолали перешкоду (Ф.37–38).

Завантаживши катамарани, почали сплав далі. Через 20 хв. стали на ночівлю на терасі ЛБ перед каньйоном «Недоступний». Катамарани витягували на верх (Ф.39).

День 4-й.

7 жовтня 2011 р, п'ятниця

Ділянка переходу: м.н. – обнос пор. «Недоступний» – напівдньовка

Пройдено – 4 км.

Чистий ходовий час 6 год.

Подивились на каньйон: ***«Жесть!!! І це не зважаючи на те, що при розгляданні каньйону зверху дуже сильно крадуться масштаби перешкод і потужність водного потоку!»*** (Ф.40).

Обнос каньйона «Недоступний» спочатку по дорозі ЛБ, а після мосту – по ПБ.

День 5-й.

8 жовтня 2011 р, субота

Ділянка переходу: м.н. – р.Нарин – м.Нарин.

Пройдено 51 км.

Чистий ходовий час 6 год. 35 хв.

«В цілому сплав по цій ділянці ріки не викликав ні в кого задоволення. Всі замерзли, хоча і сонечко було. Але розмірена і постійна гребля по майже стоячій воді стомило всіх. Зустріли на березі золотошукача, який вручну мив золоту глину стародавнім способом».

На воду встали за графіком. Весь шлях, біля 1год. 35хв до стрілки з Великим Нарином пройшли сходу, роблячи невеликі зупинки для відпочинку. Від моста (Ф.41) до стрілки річка представляє собою нескладну шиверу. Майже відразу після злиття (Ф. 42) р. Нарин входить в короткий каньйон з високими стінками. Навколишні пейзажі дуже сильно нагадують Алтай, береги Аргута, але вода схожа на води Катуні. Течія відносно спокійна. Хоча час від часу трапляються несподівані бочки та невеликі зливи (Ф. 43). Приблизно через 2 години сплаву по Нарину проскочили пос. Орто-Нура, у районі яких шивери стають потужнішими і складнішими. У цьому місці річка робить довгий лівий поворот, огинаючи величезну галявину лівого берега, далеко відходить від дороги, а разом і від селища. На всій ділянці сплаву можна виділити один незвичайний локальний поріг. Ріка промила вузьку (6-7) щілину в пологому правобережному мисі, що спускається, з конгломерату. В кінці лівого повороту частина потоку круто повертає управо і падає в щілину зливом більш 2-х метрів. Ліва протока плавно огинає мис і закінчується мілководною шиверою. Через 20 – 30м обидві протоки зливаються. Ми відмовили собі в задоволенні пройти правою протокою, побоюючись, що при нашому рівні води може бути непрохід.

О 17³⁵ зачалились на ЛБ перед м. Нарин (Ф. 44). Зранку за нами приїхав на КАМАЗ і ми вирушили на р. Чонг-Кемін.

День 6-й.

9 жовтня 2011 р, неділя

Трансфер на р.Чонг-Кемін. Завтра дньовка! До річки Чонг-Кемін їхала близько 8годин на машині. В 17³⁰ були на місці. Розбили табір трохи нище 3-го каньйону. Низький рівень води не давав можливості проходження перешкод пор. «Слон» та пор. «Алмаатинець». Спати лягли всі пізно, співали.

h=2900м, температура повітря ввечері +4°C, хмарно, сильний вітер. Ігор побудував вітрозахисну стінку біля нашого намету. Вночі t=-5°C на вулиці, +2°C – у наметі, +20°C – в спальнику.

День 7-й.

10 жовтня 2011 р, понеділок

«ДімаВ. запропонував підкорити найближчу вершину $h=3700\text{м}$. Вийшли з табору троє підкорювачів вершин ☺. Інші залишилися досипати, відпочивати. Але я вже через дуже короткий проміжок часу, пройшовши, а вірніше, піднявшись до першої більш круто похилої площини гори, відчула, що наверх мені не дійти. А затримувати Діму і Ігоря, залишаючись ледве повзти і дихати позаду, не було сенсу. І я сказала, що повертаюсь у табір. Хоча дуже мені хотілося «зробити подвиг».

Днювання. Добре, що нас перевозив «КАМАЗ» і ми не розбирали катамарани.

Зранку встали в 9⁰⁰. Усюди лежить небагато снігу. Все покрито інеєм. Сьогодні на воду не встаємо. ДімаВ. та Ігор піднялись на вершину $h=3700$. Звідти принесли неймовірно красиві фотознімки та відео (Ф.45–46).

Спати лягли в 20⁴⁵. Речі, що сушилися на палатках, ввечері перетворилися на сосульки, ну і температура повітря сьогодні $=-9^{\circ}\text{C}$, навіть у палатці всього лише $+2^{\circ}\text{C}$. Холодно, але небо зоряне.

День 8-й.

11 жовтня 2011 р, вівторок

Ділянка переходу: кінець 3-го каньйону – шивери – поч. 4-го каньйону

Пройдено 18 км.

Чистий ходовий час 6 год.45 хв.

Пор. «Слон» та пор. «Алмаатинець» не проходили через низький рівень води. Шивери не складні, все йшло сходу із взаємострахуванням з води. Найбільш «складна» ділянка – розбої після р. Орто-Кой-Су. «Тупа» гребля...

Розбили табір на ЛБ перед автомобільним мостом (Ф.47).

День 9-й.

12 жовтня 2011 р, середа

Ділянка переходу: м.н. – 4 каньйон – пор «Саянський» – пор. «Габарит» – кінець 4-го каньйону.

Пройдено 15 км.

Чистий ходовий час 4 год. 40 хв.

«Сплав почав нагадувати проходження р. Шавли. Пройшли, зачалились, подивились. І все це по берегу з суцільним камінням різного розміру. Плоскостопості вже точно ні в кого не буде!»

Підйом в 7⁰⁰. При сплаві по берегах досить часто у води ми бачили невеличкі ділянки снігу і обмерзлі камені. Погода чудова +14°C, сонячно.

9⁰⁰ – 9²⁰ Розпочали сплав і пройшли початок **4-го каньйону**, який до пор. «Габарит» в цілому можна назвати мілководною шиверою і не виділяти там окремих перешкод. Пройдений він був досить легко з ходу з взаємостраховкою.

пор. «Коник» Нескладний поріг завдовжки 120 м, розташований за останнім рукавом р. Мамбет-Булак.

пор. «Саянський» (4С). Довжина 900 м. Починається через 100 м після пор. «Коник». У порозі маневр нескладний, сливи і бочки локальні.

9²⁰ – 11²⁰ Повна обробка пор. «Габарит» (5С). Речі занесли у кінець порогу.

Довжина близько 400 метрів. Поріг слаломного типу. Огляд по лівому берегу. Умовно його можна розбити на три рівні.

У першій сходинці два скельні уламки по центру русла утворюють характерні ворота, по яких і можна впізнати поріг.

Перші два рівні короткі - по 30-40 метрів кожна, відстань між ними близько 20 метрів. У першому рівні гряда скельних уламків на вході відтісняє потік на скельний виступ правого берега, від якого він крізь гребінку каменів спрямовується до лівого берега і натрапляє на скелю лівого берега. Потім 2 сходинка – вода падає через гребінку напівобливних каменів каскадом зливів. Сходинка закінчується перед гирлом лівого притоку р. Джіндису. Третя сходинка завдовжки близько 350 метрів. По всій довжині вихідної частини розташовані зливи до 1 м, велика кількість крупних каменів, на які сильно навалює.

Низький рівень води зробив неможливим повне проходження порогу. Уважно оглянувши, прийняли рішення пройти першу сходинку (Ф.48–49), а далі обнести по ЛБ (Ф.50–51).

«Саме на початку проходження цього порогу катамаран 4-ку натягнуло на камінь правим балоном, який відразу же стало топити. Я ніколи не була в такій ситуації і тим більше не знала, що робити з веслом. Ігор на мене кричав: «Тримай весло!» А де його тримати?! Весло із води витягнула, а він знову кричить: «Тримай весло!» Ну я і запитала: «Де тримати і як». «Просто встроми у воду і тримай!» – гарлапанив капітан. І як тільки я це зробила, наш катамаран зійшов з каменя і ми пішли далі. Я майже плакала: «Ну чого вони кричать на мене, як я ніколи так на камені (вірніше ми з Андрюхою по пояс у воді) не сиділа і не відчувала, що катамаран ось так запросто може перевернутись від тиснутої на нього води...»

11²⁰ – 11⁵⁰ Далі розпочалась шиверна ділянка, яку пройшли сходу.

11⁵⁰ – 12¹⁰ Сходу пройшли два нескладних пороги.

Пор. «Дрізд».

Довжина 100 м. Розташований за 100 метрів до р. Басси-Джая. Проглянути поріг краще з ПБ, причаливши через 100 м після обриву ПБ на лівому повороті перед мілиною в центрі русла. Поріг нескладний.

Пор. «Вяхирь». Довжина 100 м. Розташований у вузькій ущелині через 300 400 м після попередньої перешкоди. ПБ – прямовисна скеля з окремо стоячими з води каменями в його підніжжі. ЛБ дуже крутий, порослий лісом. Перегляд до середньої частини зручніше робити по правому берегу, а нижню частину – по лівому. Перешкоду можна йти з ходу. Реально це ущелина з не дуже високими берегами. Ділянка закінчується біля нового моста через Чонг-Кемін.

12¹⁰ – 14⁰⁰ Обід та відпочинок.

Від нового моста до 5 каньйону близько 6-7км. На перших 500м річка тече спокійно, далі є шивери і невеличкі пороги. На плавному зарослому соснами повороті річки після острова в руслі відкривається долина р. Дюресу (лівий приток) і видно один з тих, що її впадають в Чон-Кемін рукавів. Тут перед осипом правого берега можна зачалуватися для перегляду 5 каньйону. Зачалились на ПБ перед порогом «Дюресу». Тут же облаштували ночівлю. На проходження від місця обіду витратили 1,5 год. Решту вільного часу витратили на перегляд пор. «Дюресу» (власне 5-го каньйону).

День 10-й.

13 жовтня 2011 р, четвер

Ділянка переходу: м.н. – 5 каньйон (пор «Дюресу» - пор. «Бузулгансай») - початок 6-го каньйону.

Пройдено 10 км.

Чистий ходовий час 5 год. 40 хв.

Після сніданку зібрали табір та занесли речі по дорозі ПБ у кінець 5-го каньйону.

10⁰⁰ – 13⁰⁰ Повна обробка перешкоди.

«Катамаран 4-ка перед заходом у поріг знову навалився правим балоном на камінь. Але в цей раз швидко виправили ситуацію. Я то вже знала куди встромити весло і як тримати ☺»

5 каньйон (поріг «Дюресу»).

Довжина близько 1,6 км. від впадання останнього рукава р. Дюресу. Яскраво вираженого каньйону немає. ПБ не високий, на лівому є скелі, порослі лісом. По ПБ поряд з річкою проходить дорога. Поріг рясніє каменями різного розміру, багато потужних бочок. В середині порогу сливи біля 1- 1.5 м, після яких шивера з великими каменями, що упирається на місцевому лівому повороті річки в скелю правого берега. Проходити тут краще під лівим берегом, перевалюючись через напівзатоплені камені. Закінчується поріг потужною шиверою завдовжки 800 м, насиченою каменями. Після порогу долина річки розширюється, дорога вирушає у бік, до наступного каньйону річка ще 6 км петляє серед островів.

Поріг проходили поетапно (розбили на 4 ділянки) із виставленням страхування та зйомки. В середині порогу обнесли (50 м) непрохід. Тримались весь час основного потоку та зливів (Ф.52–58).

13⁰⁰ – 15⁰⁰ Обід та відпочинок.

Через 40 хвилин сплаву зачалились на ПБ перед порогом Бузулгансай.

Шиверно-порожиста ділянка в пос. Бузулгансай (5А).

Перед селищем видно будиночки на лівому повороті річки, за невеликим острівцем. Далі слідує потужна шивера, що закінчується за правим поворотом річки. Потім напроти прямовисокої високої скелі ЛБ починається довга шивера-поріг, що закінчується через 1,2 км. за правим, а потім лівим поворотом річки. На вході в цю перешкоду лежать два уламки скелі, які краще обійти зліва. Ділянка виявилася цікавою і потужною, проходили без розвідки тандемом сходу, проглянувши лише західну частину. Далі потужність води

падає, ЛБ стає пологим, а правий крутим і дорога по ньому поступово вирушає вгору. Ріка робить великий поворот, обходить високу прямовисну кручу ПБ, виходить на другий поворот. Через 3-4 км. необхідно зачалуватись до правого берега для перегляду 6-го каньйону. При наближенні до 6-го каньйону треба бути обережніше, оскільки явних його орієнтирів немає і можна запросто влетіти в перший його поріг «Каменоломня». У місці чалки в самої води зростають декілька крупних ялин.

На проходження цієї ділянки витратили 2 год. Зупинились на ночівлю на ПБ.

День 11-й.

14 жовтня 2011 р, п'ятниця

Днювання. Відпочивали та оглянули пор. «Каменоломня» та «Єралаш».

День 12-й.

15 жовтня 2011 р, субота

Ділянка переходу: м.н. – пор «Каменоломня» – пор. «Єралаш» – пор. «Мельниця».

Пройдено 4 км.

Чистий ходовий час 5 год. 20 хв.

6-й каньйон

Довжина близько 6 км. від річки Чон-Баши до підвісного моста перед ГМС. У каньйоні 4 серйозних пороги. Тут замість слова «каньйон» більше підійшла б 6-та «ущелина». Береги – круті, обривисті, часто порослі деревами. Обнесення речей можна зробити по дорозі П.Б.

Вчорашня розвідка показала, що у пор. «Каменоломня» прохідними є 1-ша та 3-тя сходинки. 2-гу, в принципі, можна було спробувати, але шанси на безпечне проходження при низькій воді були мінімальними. У пор. «Єралаш» безпечно можна було пройти лише першу ділянку. Решта – у ключових місцях суцільний непрохід. Прийняли таке рішення: речі заносимо у кінець «Єралашу». 2-гу ділянку «Каменоломні» проводимо, а 3-4-ту «Єралашу» обносимо по дорозі ПБ.

10³⁰ – 13⁴⁵ Повна обробка пор. «Каменоломня» та «Єралаш»

Пор. «Каменоломня» (5В)

Загальна довжина біля 300м. На початку порогу хаотично накидані крупні обливні і напівобливні камені, окремі зливи з бочками. В самому порозі можна виділити 3

сходинки: перша - крута гора з нетривіальною лінією проходження, захід праворуч, а вихід зліва в 10 метрах. Друга сходинка з трьох послідовних зливів 1-1.5м з бочками, закінчується на правому повороті притиском до скелі лівого берега. Третя рясніє каменями і лінія руху там не очевидна. Метрів через 20 після притиску починається шивера довжиною 250-300 м. В кінці цієї шивери після прямовисної скелі правого берега потрібно зачалувати в гирлі безіменного правого припливу правого берега і проглянути наступний поріг.

Після першої ділянки (Ф.59–61) зачалились перед правим поворотом для подальшого проведення другої (Ф.62). Потім пройшли третю (Ф.63–65).

Через 5хв причалили перед правим притоком для огляду і розвідки порогу «Єралаш».

t-ра повітря в обід +16°C.

Пор. «Єралаш» (5С-6А)

Перегляд з ПБ. Довжина біля 300м. Умовно роздільний на три сходинки. Починається шиверою на різкому повороті річки, далі річка розганяється, і в звуженні, утвореному виступаючою скелею ЛБ., падає зливом з пінною кашею (перша сходинка) через усю ширину річки, в середині русла великий обливний зуб. Права частина потоку після зуба б'є об скалу правого берега. Далі ряд потужних зливів і бочок. Через 50 м трохи лівіше за середину русла лежить величезний плоский камінь, після якого на лівому повороті навалювання на грядку напівзатоплених каменів (друга сходинка). Далі після правого повороту, на якому є навалювання на скелю лівого берега. Через 50м третя сходинка порогу: крутий злив з великої підводної плити посеред русла. Після цього місця річка втихомирюється до наступного лівого повороту через 300 м.

Пройшли лише першу сходинку (Ф.66). Далі обнос до кінця порогу (Ф.67).

До наступного складного порогу «Мельниця» на річці досить потужна і протяжна шиверно-порожиста ділянка (від так званого «Придорожнього каменя» – великого обробленого водою валуна – хоча який з валунів «Придорожній» ми так і не зрозуміли). Цю ділянку річки пройшли з ходу, тандемом за 20 хв. Виявилась досить цікавою.

14⁰⁵ – 15³⁰ Обід та відпочинок на ПБ перед пор. «Мельниця». Орієнтири «Мельниці» – незначний плавний лівий поворот і великий уламок скелі біля ПБ. За скелею для перегляду порогу. Поки чергові робили перекус, зробили огляд перешкоди та обнесли речі на місце ночівлі.

15³⁰ – 17³⁰ Повна обробка перешкоди.

пор. «Мельниця» (5С)

Довжина порогу 350-400м. Береги створюють неглибокий каньйон. Поріг починається шиверою, потім йдуть декілька віражів з навалюваннями на камені лівого і правого берегів. Після порогу простий ділянка завдовжки 50 м. На черговому правому повороті починається наступний поріг.

На початку порогу катамаран 4-ка «припаркувався» на одному із величезних каменів, вилетів носом вперед (Ф.68). Екіпаж при допомозі мотузки та ряткінця по черзі сходив на ПБ. Далі при огляді порогу виявився один непрохід, прийшлося робити невелику проводку катамаранів (30м). Загалом поріг пройшли по основним зливам (Ф.68–72).

17³⁵ На ночівлю зупинились на ЛБ перед пор. «Баня».

День 13-й.

16 жовтня 2011 р, неділя

Ділянка переходу: м.н. –пор «Баня» – поч. 7-го каньйону.

Пройдено 6 км.

Чистий ходовий час 6 год. 00 хв.

пор. «Баня» (5С)

9⁰⁰ – 11⁰⁰ Повна обробка перешкоди. Речі занесли у кінець перешкоди.

Довжина порогу ~250м. Ми провели розвідку з прибережних каменів ЛБ. (по лоції можлива розвідка з правого берега, але досить незручна, оскільки на вході в поріг правий берег - висока конгломератна стінка). Поріг дуже красивий і цікавий. На початку порогу декілька зливів, потім через 30м другий правий поворот, звуження русла. У цьому місці по центру валун, що розтинає потік, і гострі камені уздовж правого берега. Потім йде серія зливів і бочок.

В кінці порогу по центру розташований великий камінь, на який навалює весь потік. За ним притиск до правого берега, далі на виході шивера.

«Валун по центру русла дуже нагадує морду бегемота. І навіть постає питання, чому поріг назвали «Баня», якщо в руслі «сидить» такий красивий і симпатичний гіпопотам?»

Поріг проходили по основним зливам. Страхували в середині (перед валуном) та у кінці порогу (Ф.73–77).

пор. «Ворота»

Дуже короткий поріг, утворений великими валунами, між якими злив з косими валами. Поріг складності не представляє. Ми його в принципі, якщо чесно, не помітили. Не зрозуміло чому це місце назване порогом - це швидше символічно. Пройшли сходу без розвідки, тандемом. До ГМС шивера середньої складності. Від «Бані» 20 хв. сплаву.

Зачалились на різкому лівому повороті, до правого берега в 11²⁰, t=+24°C. Тут впадає справа якийсь приток. Перед ним над руслом річки висять залізні троси від зруйнованого пішохідного мосту. На ПБ знаходяться дерев'яні будівлі і одна з цегли, трохи вище щось схоже на міні-ферму для коней. Хлопці пройшли вперед вздовж правого берега для огляду русла річки. Виявилось, що далі, після ГМС (гідрометеорологічної станції) за лівим поворотом річки починається шивера, яка переходить в складний поріг.

пор. «Повіцкого» (5С)

11²⁰ – 14²⁰ Повна обробка перешкоди. Речі занесли по ПБ у кінець порогу.

Довжина 500 м. Огляд з високого ПБ. Поріг рясніє каменями, бочками. Вода досить потужна. Починається шиверою, а приблизно через 300м кульмінаційний злив через все русло, між каменями. Закінчується на правому повороті річки, за яким видно міліну лівого берега. На виході з порогу потік спрямовується до правого берега і навалюється по центру на скелю діаметром в 6 м. Далі річка втихомирюється. На ПБ правом березі над порогом знаходиться пам'ятник В. Повіцкому, загиблому при проходженні річки 13.08.1979 г.

Поріг проходили з проміжною чалкою до лівого берега перед грядою каменів, за якою був не прохід. І ми обносили цю невеличку ділянку (20 м). На завершальній ділянці екіпаж К2 недоопрацював на заході і вилетів носом на камінь і спокійно кормою сповз. Після проходження порогу було радісне відчуття перемоги (Ф.78–84).

14²⁰ – 16²⁰ Обід та відпочинок. Далі по лоції до пор. «Зелений» сплав без перешкод. Однак, низький рівень води вніс свої корективти, тому 40 хв. сплаву до 7 каньйону був НУ ДУЖЕ цікавий. Ось як про це написала Ольга Чернявіна:

«За порогом «Повіцкого» виявився дуже цікава порожисто-шивериста ділянка, про яку ми не знаходили інформації в жодній лоції. Хоча, можливо при великій воді, її просто не помічають. А в нас очі були по п'ять рублів після її

проходження сходу. А точніше сказати ми в щось влетіли, а в що ніхто не зрозумів. Але свою порцію адреналіну ми отримали, особливо коли відчули, що треба з силою впертися і жорстко робити маневри то вліво, то вправо. В результаті 4-ка таки сповзла задом з одного із каменів на лівому повороті річки. Цю ділянку річки Утя запропонував назвати «Жопа», бо перед цим ми бачили надводний камінь посередині русла дуже на неї схожий. Ми ще посміялися, проходячи біля нього, а потім відчули на собі, що означав цей подорожній камінь».

На ночівлю встали перед порогом «Зелений» (Ф.85).

$h=2100\text{м}$, $t \text{ ввечері}=+5^{\circ}\text{C}$.

День 14-й.

17 жовтня 2011 р, понеділок

Ділянка переходу: м.н. –7каньйон - обнос пор. «Зелений».

Пройдено 5 км.

Чистий ходовий час 6 год. 15 хв.

«7-й каньйон» (6В).

9⁰⁰ Розпочали обнос перешкоди по ПБ. З перервами та обідом справились до 17¹⁰.

На ночівлю зупинились на ПБ в кінці каньйону.

День 15-й.

18 жовтня 2011 р, вівторок

Дньовання. Відпочинок та дрібний ремонт спорядження.

День 16-й.

19 жовтня 2011 р, середа

Ділянка переходу: м.н. – 8каньйон – шивери – с.Каінди.

Пройдено 16 км.

Чистий ходовий час 4 год. 10 хв.

«8-й каньйон» (5С).

Довжина порогу 1,5 км., з вхідною шиверою перешкода має довжину 2 км. Яскраво вираженого каньйону немає. У першій половині порогу характерних місць немає: весь

потік мчить в неширокому руслі, перестрибуючи через хаотично розкидані затоплені камені. Далі є три характерні ключові місця. Перше – дві сірі скелі посередині каньйону, прохід між ними менше 10 м. Друге – через 50 м- відразу після правого повороту за першим характерним місцем. Ліва половина русла перегороджена обливним каменем плавних контурів. На камінь є навалювання. Третє – притиск до високих чорних скель ЛБ в кінці порогу. Відхід від притиску ускладнений надводними і напівпідводними каменями і бочками.

Від місця ночівлі до екстренної чалки у «8каньйону» 40 хв. Складний загальний характер річки зробив своє діло.

«Влетіли в поріг без попереднього огляду. Вважали, що це ще не він. Що це ще продовжується попередня перешкода, теж не дуже проста. І коли відчували фізичну втому від напруженої греблі і слалому, екстрено зачались до лівого берега перед різким лівим поворотом. Що це було? «Ні фіга собі шивера?!» Виявилось, що ми пролетіли вже два ключових місця. Екіпаж катамарану 2-ки взагалі зачалився з великими очима і з язиками на бороді... ☺»

09⁴⁰ – 11⁴⁰. Повна обробка третьої ділянки.

Третю сходинку вирішили все ж таки продивитись. І, як виявилось, не дарма. Огляд і розвідку здійснювали по високому ЛБ. При проходженні цього місця катамаран 4-ку було притиснуто лівим балоном до скелі, особливо постраждала корма ☹. Було зігнуто трубу, перебито шнурки кріплення. Катамаран 2-ка на гіркому досвіді 4-ки з ухиленням відгрібав від скали і пройшов по центру русла з проміжною чалкою до правого берега (Ф. 86–90).

Після порогу слідує шивера середньої складності, яку ми йшли сходу без розвідки, тандемом. Ну дуже весела шиверка, у нас в Карпатах це вже були б пороги! До моста в с. Каїнди 1,5 год. сплаву.

Зачалились перед мостом на ЛБ неподалік від села .

Антистапель. h=1700м, t=+24°C

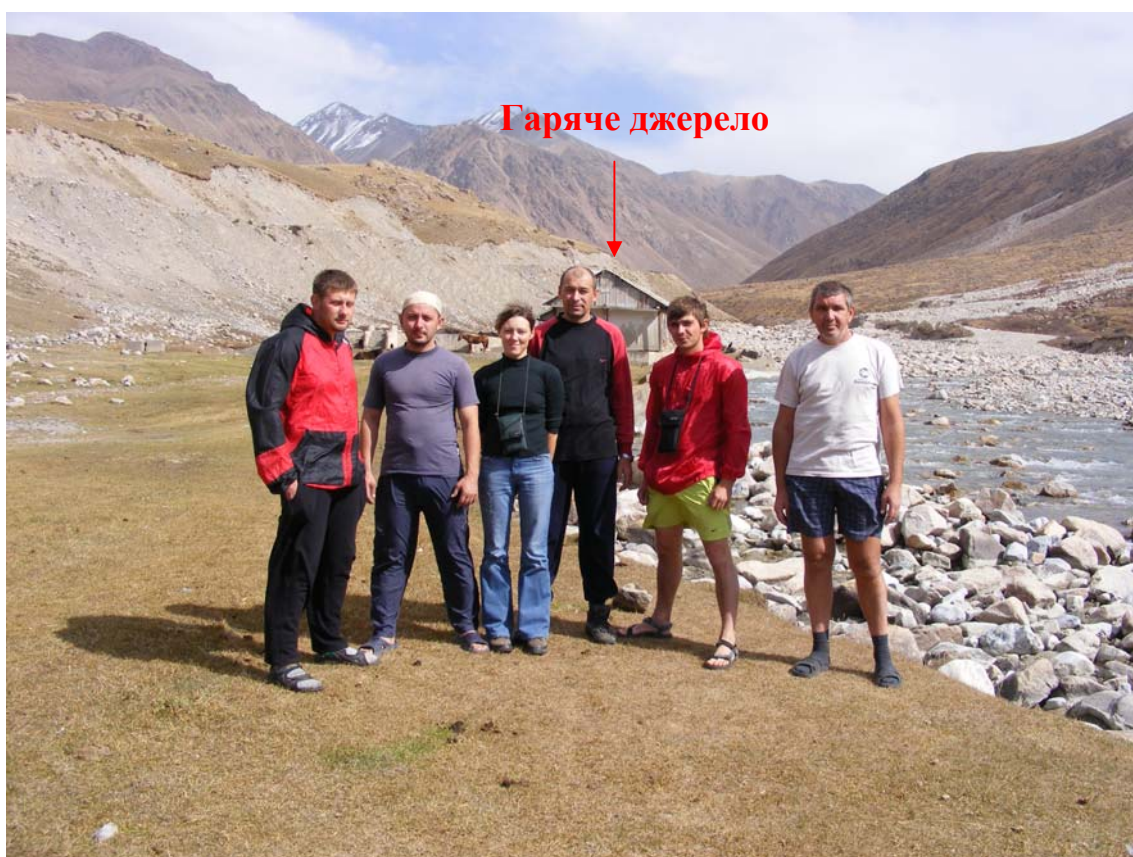
Машина вже чекала на нас. Сушимо катамарани (Ф.91), частково вже запакували речі. Погода відмінна! Сонячно і жарко +20°C. Все просохло! Хоча зранку було похмуро і

ми гадали що робити. Але вилізло сонечко і тепло було і ввечері, і вночі! Довго сиділи біля вогнища, співали, ділились враженнями.

Дні з 20 жовтня по 25 жовтня. в дорозі

Раненько вирушили до Бішкеку. Сфотографувались біля дорожнього знаку с. Каінди (Ф.92). Далі була довга дорога додому: м. Бішкек – м. Москва – м. Хмельницький – м. Кам'янець-Подільський.

3. Фотографії.

Ф.1. На місці старту.

Ф. 2. Шивера "Серпантин". Екіпаж К2.

Ф. 3. Шивера “Серпантин”. Екіпаж К4.

Ф.4. Стрілка р. Джилусу і р. Бурхан.

Ф.5 Одна із шивер р. Болгарт. Екіпаж К2.

Ф.6. За спиною р. Арчали.

Ф.7. Перший каскад Верхнього каньйону. Екіпаж К4.

Ф.8. Забезпечення страхування та зйомки.

Ф.9. Перший каскад Верхнього каньйону. Екіпаж К2.

Ф.10. Завершення першого каскаду Верхнього каньйону. Екіпаж К2.

Ф.11. Другий каскад Верхнього каньйону. Екіпаж К2.

Ф.12. Другий каскад Верхнього каньйону. Екіпаж К4.

Ф.13. Завершення другого каскаду Верхнього каньйону. Екіпаж К2.

Ф.14. Пор. "Зигзаг". Західна ділянка. Екіпаж К2.

Ф.15. Пор. “Зигзаг”. Західна ділянка. Екіпаж К4.

Ф.16. Пор. “Зигзаг”. Вихідна ділянка. Екіпаж К2.

Ф.17. Поріг Нижнього каньйону. Екіпаж К4.

Ф.18. Поріг Нижнього каньйону. Екіпаж К4.

Ф.19–21. Міні-каньйон. Перша сходинка. Екіпаж К2.

Ф.22. Міні-каньйон. Перша сходи́нка. Екіпаж К4.

Ф.23. Міні-каньйон. Перша сходи́нка. Екіпаж К4.

Ф.24–26. Міні-каньйон. Друга сходинка. Екіпаж К2.

Ф.27. Міні-каньйон. Друга сходинка. Екіпаж К4.

Ф.28. Міні-каньйон. Друга сходинка. Екіпаж К4.

Ф.29–31. Міні-каньйон. Третя сходинка. Екіпаж К2.

Ф. 32. Міні-каньйон. Третя сходинка. Екіпаж К4.

Ф.33. Міні-каньйон. Третя сходинка. Екіпаж К4.

Ф. 34. Міні-каньйон. Четверта сходинка. Екіпаж К2.

Ф. 35. Міні-каньйон. Четверта сходинка. Екіпаж К2.

Ф. 36. Міні-каньйон. Страхування у кінці Шостої сходинки.

Ф. 37. Міні-каньйон. Сьома сходинка. Екіпаж К2.

Ф. 38. Міні-каньйон. Сьома сходинка. Екіпаж К4.

Ф. 39. Витягуємо К4.

Ф. 40. Початок «Недоступного».

Ф. 41. Міст через М. Нарин нижче «Недоступного».

Ф. 42. На стрілці рр. М. Нарин та Нарин.

Ф. 43. Шивера на р. Нарин. Екіпаж К2.

Ф. 44. Стелла при в'їзді до м. Нарин.

Ф. 45. Ось такий він, Тянь-Шань...

Ф. 46. Висота 3700 м...

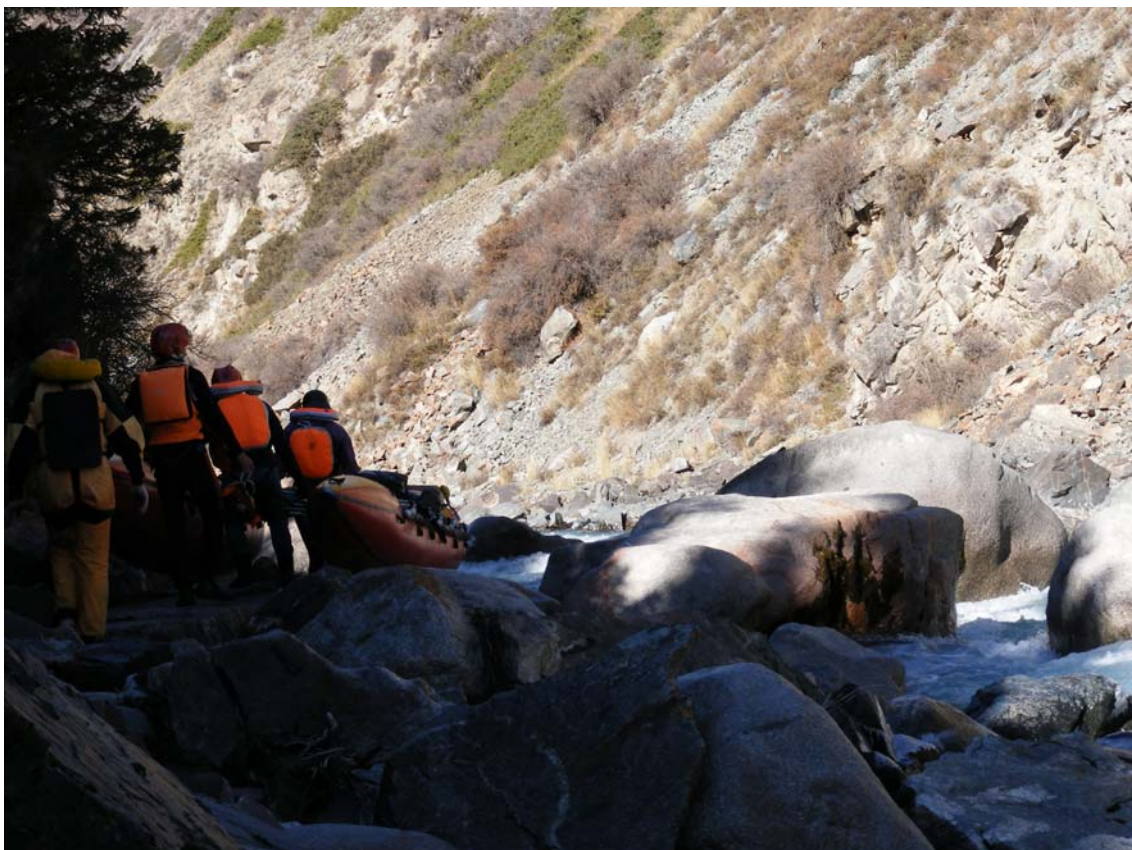
Ф.47. Місце ночівлі перед автомобільним мостом.

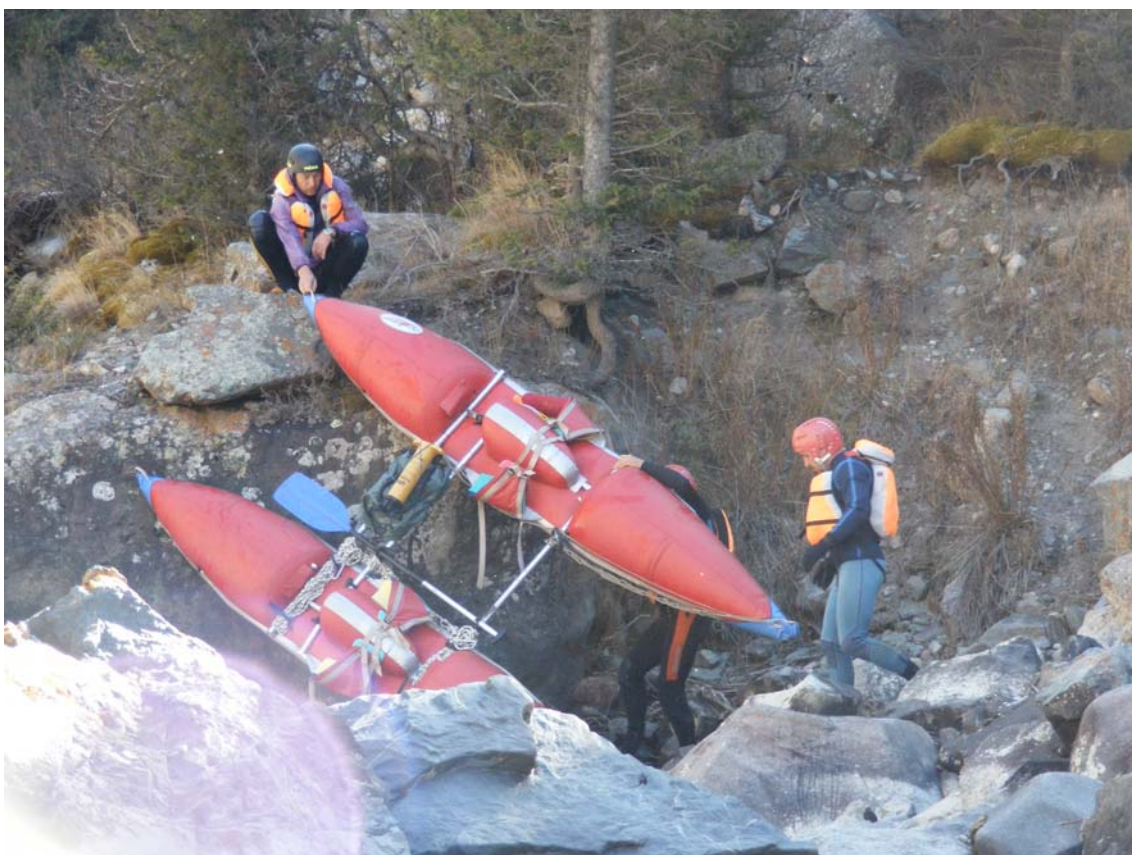
Ф. 48. Пор. «Габарит». Перша сходи́нка. Екі́паж К2.

Ф. 49. Пор. «Габарит». Перша сходи́нка. Екі́паж К4.

Ф. 50. Пор. «Габарит». Обнос К4.

Ф.51. Пор. «Габарит». Обнос К2.

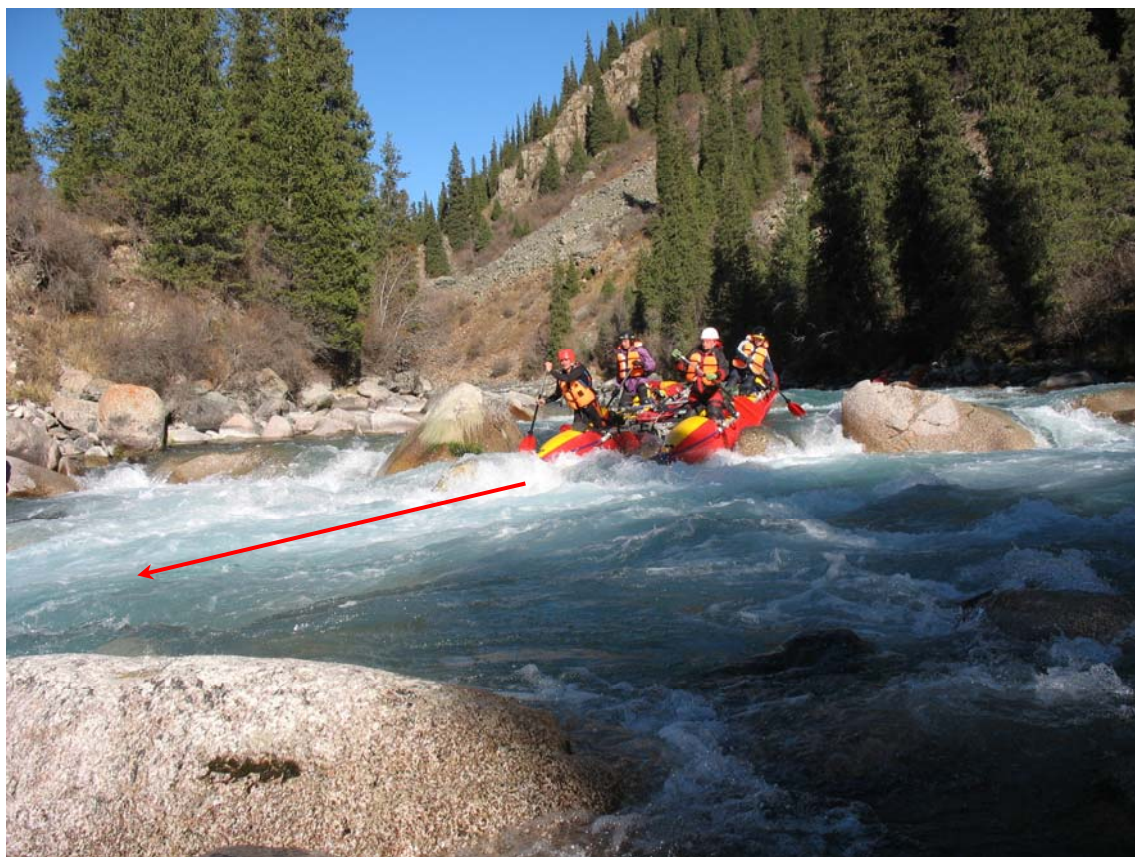
Ф. 52. Пор. «Дюресу». Перша ділянка. Екіпаж К4.

Ф. 53. Пор. «Дюресу». Перша ділянка. Екіпаж К4.

Ф. 54. Пор. «Дюресу». Друга ділянка. Екіпаж К2.

Ф. 55. Пор. «Дюресу». Третя ділянка. Екіпаж К4.

Ф. 56. Пор. «Дюресу». Третя ділянка. Екіпаж К2.

Ф. 57. Пор. «Дюресу». Четверта ділянка. Екіпаж К2.

Ф. 58. Пор. «Дюресу». Четверта ділянка. Екіпаж К2.

Ф. 59. Пор. «Каменоломня». Початок першої ділянки. Екіпаж К2.

Ф. 60. Пор. «Каменоломня». Продовження першої ділянки. Екіпаж К2.

Ф. 61. Пор. «Каменоломня». Початок першої ділянки. Екіпаж К4.

Ф. 62. Пор. «Каменоломня». Обнос другої ділянки. Екіпаж К4.

Ф. 63. Пор. «Каменоломня». Третя ділянка. Екіпаж К2.

Ф. 64. Пор. «Каменоломня». Кінець порогу. Екіпаж К2.

Ф. 65. Пор. «Каменоломня». Третя ділянка. Екіпаж К4.

Ф. 66. Пор. «Єралаш». Перша ділянка. Екіпаж К2.

Ф. 67. Обнос решти пор. «Єралаш».

Ф. 68. Пор. «Мельниця». «Класична парковка». Екіпаж К4.

Ф. 69. Пор. «Мельниця». Продовження проходження. Екіпаж К4.

Ф. 70–72. Пор. «Мельница». Проходження екіпажем К2.

Ф. 73. Пор. «Баня». Західна частина. Екіпаж К2.

Ф. 74. Пор. «Баня». Західна частина. Екіпаж К2.

Ф. 75. Пор. «Баня». Західна частина. Екіпаж К4.

Ф. 76. Пор. «Баня». Стрибок з валуна. Екіпаж К4.

Ф. 77. Пор. «Баня». Вихідна частина. Екіпаж К2.

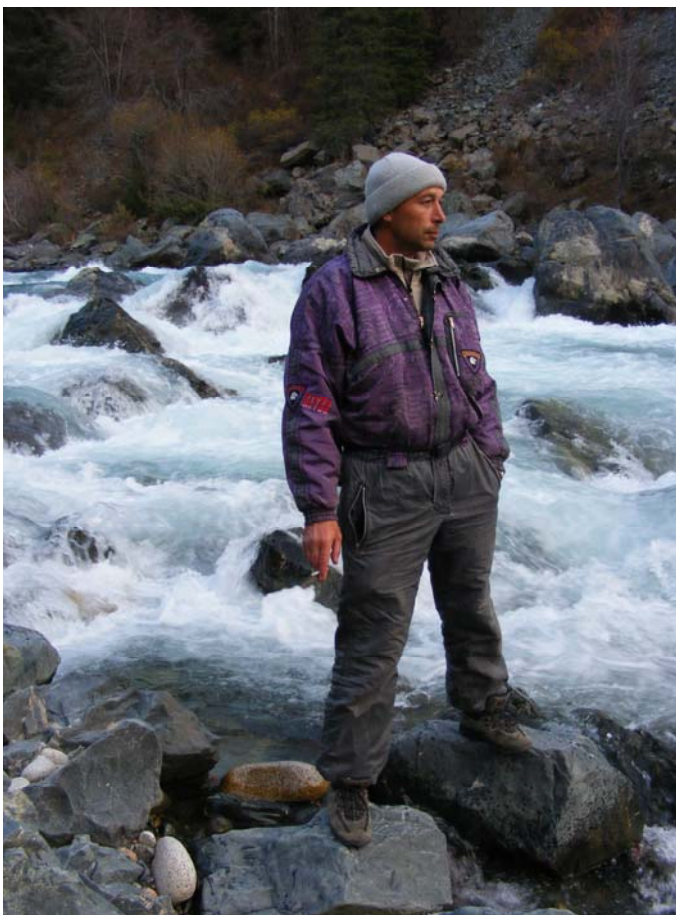
Ф. 78. Пор. «Повічкого». Вихідна частина. Екіпаж К2.

Ф. 79–81. Пор. «Повіцкого». Ключова частина. Екіпаж К2.

Ф. 82–84. Пор. «Повіцкого». Ключова частина. Екіпаж К2.

Ф. 85. Ігор Кравчук (він же «Зелений») біля пор. «Зелений».

Ф. 86. 8-й каньйон. Початок третьої ділянки. Екіпаж К2.

Ф. 87. 8-й каньйон. Третя ділянка. Екіпаж К4.

Ф. 88. 8-й каньйон. Третя ділянка. Захід у притиск. Екіпаж К4.

Ф. 89. 8-й каньйон. Вихідна частина. Екіпаж К2.

Ф. 90. 8-й каньйон. Вихідна частина. Екіпаж К2. Кравчук І. на страхуванні.

Ф.91. Антистапель.

Ф. 92. Кінцева точка маршруту.

4. Пройдені визначальні перешкоди маршруту (лоція).

№	Назва перешкоди	Орієнтир початку перешкоди	Довжина (м, км)	Характер перешкоди	Проходження	P.S.	К.с.
р.Джилусу							
1.	Шивера «Серпантин»	15-20 хвилин сплаву від гарячого джерела. Вказати конкретніший початок шивери неможливо.	10-12км	в руслі багато каміння, крутяться водоворти, спухають поганки	Слалом і маневрування між надводними і підводними обливними каменями	пройшли сходу	4А
р.Болгарт							
2.	Шивери	Стрілка з р.Бурхан	20км	в руслі багато надводного і підводного каміння	Слалом і маневрування між обливними каменями	пройшли сходу	2-3
р.Малий Нарин							
3.	Верхній каньйон	Скелі правого берега відступають і справа впадають два притоки: р.Карагоман і р.Карасаз	5км				
3.1	«Перший каскад»	Плавний правий поворот	500-600м	Пряма ділянка з умовно виділеними 3-4 ступенями, в руслі зливи з бочками, вали, уламки скель	Заходили ближче до правого берега, далі зміщувалися під лівий. Йшли з проміжною чалкою	огляд і розвідка по правому берегу	4В-4С
3.2	«Другий каскад»	скельний камінь на високому правому березі (формою нагадує кобру з розкритим капюшоном)	2км	На початку пряма ділянка, потім на крутому лівому повороті потужна бочка і наступна серія валів з бочками		огляд і розвідка по лівому берегу	4С-5А

3.3	Пор. «Зигзаг»	300 м. після впадіння лівого притоку р. Джиналач	300м	в руслі зливи з бочками	Заходили ближче до правого берега, далі зміщувалися в центр	огляд і розвідка по правому берегу	5А
3.4-3.6	Шивера		2км	Велика кількість обливних каменів		пройшли сходу	4В
3.7-3.8	Поріг	центрі русла стоїть величезний скельний уламок	550м		Заходили ближче до правого берега, далі зміщувалися в центр	пройшли сходу	5А
3.9-3.11	Шивера			Велика кількість обливних каменів		пройшли сходу	4
4.	Нижній каньйон	помітне звуження долини; окремі дерева спускаються майже до самої води.	10км				
4.12-4.14	Пороги		600-700м	Велика кількість надводних і підводних обливних каменів		пройшли сходу	4В
4.15	Порог	міст через річку		На самому повороті правобережна гряда каменів направляє основний потік під скельну стінку лівого берега	Заходили під правим берегом, зміщувались у центр, і проходили уздовж лівого берега.	огляд і розвідка по правому берегу	4В
4.16	Шивера	100м після Порога		Велика кількість обливних каменів	Слалом і маневрування між обливними каменями	Йшли тандемом, з проміжним чалками.	4В
5.17	Міні-каньйон		2-2,5км				
	Перша сходинка	Після впадання правого притоку р. Бугулу-Торі	250м	в руслі зливи з бочками	Проходили по основним зливам	огляд і розвідка по правому берегу	5А

	Друга сходинка	Лівий поворот	300м	в руслі зливи з бочками; на виході потужний злив	Проходили правою частиною русла, потім зміщувались до лівого	огляд і розвідка по правому берегу	5В
	Третя сходинка	Лівий поворот на 90°	150м	на різкому лівому повороті притиск до скелі	проходили під скелями ЛБ	огляд і розвідка по правому берегу	5В
	Четверта сходинка	Невеликий правий поворот відразу після 3-ї сходинки	320м	в руслі зливи з бочками, вали	проходили по основним зливам	огляд і розвідка по правому берегу	5В
	П'ята сходинка	Лівий поворот на 90°	300м	в руслі зливи з бочками, притиск до ЛБ	проходили по основним зливам, потім під ЛБ	огляд і розвідка по правому берегу	5В
	Шоста сходинка	Лівий поворот	300м	в руслі зливи з бочками, притиск до ЛБ	проходили по основним зливам, потім під ЛБ	огляд і розвідка по правому берегу	5А
	Сьома сходинка	Автомобільний міст	200м	в руслі зливи з бочками, вали	проходили по основним зливам	огляд і розвідка по правому берегу, а також з моста	5А
5.18 - 5.20	Шивери		1км	Велика кількість обливних каменів	Слалом і маневрування між обливними каменями	пройшли сходу	4В
6	Каньйон «Недоступний»	Металева труба на високому ЛБ, з якого стікає вода	3км	–	обнос лівим берегом по дорозі	Довжина обносу близько 4км	6В

р. Чонг-Кемін							
7	4-й каньон пор. «Коник»	За р.Мамбет-Булак.	120м	Мілководне русло з обливними каменями	Слалом і маневрування між обливними каменями	огляд і розвідка по лівому берегу	3А
8	4-й каньон пор. «Саянський»	Через 100 м після пор. «Коник»	900м	Локальні зливи, бочки	Слалом і маневрування між обливними каменями	огляд і розвідка по лівому берегу	4С
9	4-й каньон пор. «Габарит»	Два уламки скелі по центру русла у вигляді воріт	400м	Скельні уламки, виступи, велика кількість крупних каменів, на які сильно навалює	Слалом між каменями на 1сходинці, далі обнос і проводка катамаранів	огляд і розвідка по лівому берегу	5С
10	4-й каньон пор. «Дрізд»	за 100 метрів до р. Басси-Джая	100м	Локальні зливи, бочки, обливні камені	Слалом і маневрування між обливними каменями	пройшли сходу	3В
11	4-й каньон пор. «Вяхирь»	вузька ущелина через 300- 400 м після «Дрізд»	100м	Велика кількість обливних каменів	Слалом і маневрування між обливними каменями	пройшли сходу	3В
12	5-й каньон або пор. «Дюресу»	Впадіння р.Дюресу	1,2-1,6км	Велика кількість надводних і підводних обливних каменів. Непроходи.	Слалом між каменями на початку, далі обнос і проводка катамарана	огляд і розвідка по лівому берегу	5В
13	Шиверно-порожиста ділянка в пос. Бузулгансай	прямовисна висока скеля лівого берега	1,2км	Уламки скель, велика кількість обливних каменів у руслі	Слалом і маневрування між обливними каменями	пройшли сходу	5А

	6-й каньйон	р. Чон-Баши					
14	6-й каньйон пор. «Каменоломня»	правий поворот з великим ухилом на П.Б	300м	Велика кількість каменів	Слалом і маневрування між каміннями, обнос і проводка катамарана	огляд і розвідка по правому берегу	5В
15	6-й каньйон пор. «Єралаш»	Різкий поворот ріки	300м	Скальний виступ, зливи і бочки по всьому руслу, підводні плити та обливні камені. Непроходи після першої ділянки	Слалом і маневрування між каміннями. Далі обнос катамарана по правому берегу.	огляд і розвідка по правому берегу	5С-6А
16	6-й каньйон пор. «Мельниця»	Незначний лівий поворот і великий уламок скелі біля правого берега	350-400м	Крупні обливні камні зі зливами між ними	Слалом і маневрування між каміннями, місцями проводка катамарана	огляд і розвідка по правому берегу	5С
17	6-й каньйон пор. «Баня»	Правий поворот	250-300м	Зливи, бочки, гострі камені вздовж правого берега; величезний валун посередені русла	Слалом і маневрування між каміннями. Йшли з проміжною чалкою	огляд і розвідка по лівому берегу	5В-5С
18	6-й каньйон пор. «Ворота»	Зразу за пор. «Баня»	200м	Великі валуни, між якими злив з косими валами	Практично не виділяється	Пройшли сходу	3В-4А

19	6-й каньйон пор. «Повіцкого»	Через 100-150 м. після ГМС на правому березі	500м	Велика кількість каменів різного розміру, висока швидкість течії, потужні бочки і зливи	Слалом і маневрування між каміннями. Йшли з проміжною чалкою, один раз проводка катамарана через непрохід	огляд і розвідка по високому правому берегу, далі по лівому	5С
20	шивери						
21	7каньйон пор. «Зелений»	На правому березі галявина в кінці якої висока скеля; дорога відходить вправо вгору	400-500м	–	–	Довжина обносу близько 5км	6В
22	«8каньйон»	Через 300-400 м після 7-го каньйону	1,5-2км	Хаотично розкидані надводні і підводні камні; навали на камінь, притиск до скал лівого берега	Слалом і маневрування між каміннями; відхід від притисків	Проходили тандемом із взаємостраховкою з води; огляд 3-ї ділянки по лівому берегу	5С
223	шивери	–	–	Перекатики, зливчики		пройшли сходу	4А

A scenic view of a mountain valley. In the foreground, a rocky path leads down towards a river. The river flows through a narrow, rocky channel. The surrounding landscape is rugged, with steep, rocky slopes and sparse vegetation. In the background, majestic mountains rise, their peaks partially shrouded in mist or low clouds. The overall atmosphere is serene and natural.

IV. ПІДСУМКИ,
ВИСНОВКИ І
РЕКОМЕНДАЦІЇ ПО
ПРОХОДЖЕННЮ
МАРШРУТУ

1. Група повністю виконала поставлені завдання. Головним підсумком походу вважаємо успішне проходження водного маршруту V к. с. по річкам Джилусу, Болгарт, М. Нарин, Нарин, Чонг-Кемін.
2. Похід цікавий як у спортивно-технічному відношенні, так і в пізнавальному й емоційному. Він дав можливість нам вперше познайомитись із Середньоазіатським регіоном (Киргизстан), власними очима побачити Тянь-Шань та пройти річки із різною витратою води з перешкодами різного характеру.
3. Відпрацьовано тактику проходження з малою кількістю катамаранів.
4. При описі перешкод в лоції річок ми використовували класифікацію С. Черніка, в якій складність перешкод вимірюється за шестибальною шкалою, а категорії 4, 5, 6 мають підкатегорії А, В і С. При цьому до перешкод 6 к.с. відносяться 5С, 6А, 6В, 6С, до перешкод 5 к.с. – 4С, 5А, 5В. До підкатегорії 6С відносяться лише непроходи, дуже небезпечні пороги і “суперпороги”.
5. Туристична компанія *Horizon Travel*, в цілому, повністю виконала всі свої зобов’язання перед нами. Проте був один серйозний нюанс. Нас зустріли на машині КАМАЗ, за попередньою перепискою планувався УАЗ і машину надали не з одним водієм, а з двома. Що, в свою чергу, призвело до додаткових незапланованих витрат. З одного боку це виявилось кращим, а з іншого – Сергій Воронін мав попередити про це. Зрештою, наступним групам можемо рекомендувати її як один із варіантів вирішення питання стосовно під’їзду на початок маршруту та виїзду. Однак, можна спробувати і інших перевізників (як виявилось, їх є близько 20).
6. р. Чонг-Кемін знаходиться у прикордонній смузі, для відвідування якої потрібен спеціальний дозвіл. Це питання повністю вирішив *Horizon Travel*. Всі документи були підготовлені заздалегідь і належним чином (пропуск додається).
7. На місці стапелю не має дерева для будівництва катамаранної рами. Відповідно приготування їжі на газу. Газ купували представники *Horizon Travel* (перевезення в потязі заборонено). В них же взяли сокиру, яку віддали в кінці походу.
8. Надійно зарекомендувала себе тактика човникового проходження окремих ділянок (випробувана нами на р. шавла), заснована на використанні глибокої та детальної розвідки + наявність двох портативних зв’язних радіостанцій Midland GXT-950 (стабільний зв’язок на річці в межах 1 км. включно). В аналогічних умовах такий спосіб руху може бути рекомендований іншим групам.

9. В найбільш небезпечних місцях ми використовували метод “екстремальної” чалки при допомозі рятувального кінця, який можемо рекомендувати наступним групам.
10. Не зважаючи на поширену думку про те, що низький рівень води полегшує проходження перешкод, на річках М.Нарин та Чонг-Кемін ми цього не помітили. Вузькі проходи (інколи непроходи) + швидка течія практично завжди потребували миттєвої реакції екіпажу. Тому сплав виявився доволі виснажливим
11. Група здійснювала похід на катамаранах двох різних виробників (див. вище). Обидва плавзасоби зарекомендували себе дуже добре. Можемо рекомендувати їх іншим групам для сплаву.
12. Телеграму про вихід/закінчення маршруту не давали, оскільки ЦМКК дозволила це зробити у вигляді sms-повідомлення. Вважаємо, що така практика є дуже перспективною, оскільки економить час і гроші.

A scenic view of a mountain valley. In the foreground, a river flows through a rocky, narrow channel. The river's water is a vibrant blue, contrasting with the grey and brown rocks. The surrounding slopes are steep and rocky, with patches of green and yellowish vegetation. In the background, a large, rugged mountain range rises, its peaks partially shrouded in mist or light clouds. A dirt road winds along the right side of the valley, following the curve of the mountain. The overall atmosphere is serene and majestic.

V. ДОДАТКИ

Додаток 1. Спорядження

а) Групове

1.1. Документи

№	Назва
1.	Маршрутна книжка
2.	Карти, лоція, компас
3.	Список групи + копії паспортів
4.	Квитки
5.	Ручка, папір, годинник

1.2. Табірне спорядження

№	Назва	К-сть	Вага
1.	Намети	2 шт.	6 кг
2.	Тент від дощу	1 шт.	2,6 кг
3.	Фотоапарати	2 шт.	1 кг
4.	Пилка-цеп	1 шт.	0,2 кг
5.	Сокира	1 шт.	пр. 0,7 кг
6.	Пилка-ножовка	1 шт.	0,2 кг
7.	Ємкість для води	6 шт..	0,2 кг
8.	Спальники	6 шт.	12 кг
9.	Аптечка	2 шт.	1 кг
10.	Газова горілка, газ (10 бал x 220 гр.), посуд	1 компл.	4 кг
			Всього 27,9 кг

1.3. Кухонно-кострове спорядження

№	Назва	К-сть	Вага
1.	Котли	2 шт.	пр. 0,7 кг
2.	Гачки	6 шт.	0,2 кг
3.	Скатерка	1 шт.	0,1 кг
4.	Дощечка	1 шт.	0,1 кг
5.	Черпак	1 шт.	0,1 кг
6.	Оргскло		0,1 кг
7.	Сірники запаковані		0,1 кг
8.	Рукавиці робочі	1 пара	0,1 кг
9.	Рогачики	2 шт.	0,1 кг
10.	Тросик	1 шт.	0,2 кг
11.	Мочалка	2 шт.	0,1 кг
12.	Металева мочалка	1 шт.	0,1 кг
13.	Миючий засіб	1 шт.	0,3 кг
14.	Тарілки	8 шт.	0,8 кг
			Всього 2,9 кг

1.4. Спорядження для сплаву

№	Назва	К-сть	Вага
1.	Катамарани К2	1 шт.	45 кг
2.	Катамарани К4	1 шт.	59 кг
3.	Весла	10 шт.	10 кг
4.	Мотузка Д 10мм, 40м	2 шт.	8 кг
5.	Карабіни	10 шт.	3 кг
6.	Насоси	2 шт.	1,3 кг
7.	Резина для в'язки	2 компл.	2,5 кг
8.	Мотузки (стропа) для в'язки і прив'язки	2 компл.	1 кг
9.	Рятувальні кінці	4 шт.	6 кг
10.	Ремнабір	2 шт.	3 кг
11.	Гермоупаковка для аптечки і ремнаборів	2 шт.	0,3 кг
			Всього 139,1 кг

б) Особисте

1. Паспорт
2. Гроші
3. Каска
4. Рятувальний жилет
5. Гідрокостюм (штани, куртка, носки і рукавиці).
6. “Мокре взуття”
7. Одяг для захисту гідрокостюма (за бажанням).
8. Килимок
9. Комплект одягу для роботи на березі
10. Білизна, носки та засоби особистої гігієни.
11. Сушого взуття достатньо однієї пари.
12. Ліхтарик
13. Кружка
14. Ложка
15. Ніж
16. Рюкзак якомога більшого об’єму, гермоупаковка для спорядження, одягу, продуктів.

Підходять поліетиленові мішки для засолки, один або два, в залежності від розміру, або кусок поліетиленової труби з рулона шириною 70см.

17. Документи і гроші запаковуємо герметично і тримаємо при собі.
18. Мотузки для надійного прив’язування рюкзака в чотирьох точках до каркасу і по кругу.
19. Особиста аптечка.
20. Засіб для сидіння (“хопа”)
21. Для курців достатні кількість цигарок.

Загальна вага не повинна перевищувати 8 кг на особу

Додаток 2. Аптечка

№	Назва	К-ть	Застосування
Перев'язувальний матеріал			
1.	Бинт стерильний	2	
2.	Бинт стерильний	2	
3.	Бинт нестерильний 7 см	2	
4.	Бинт нестерильний 14 см	2	
5.	Вата	100 г	Бажано бавовняну.
6.	Еластичний бинт	1	
7.	Лейкопластир, бактерицидний	1	Бактерицидні і мозольні пластирі входять до складу індивідуальної аптечки.
8.	Косинка	1	
9.	Шпилька англійська	5	
10.	Ножиці	1	
Знезаражувальні засоби			
1.	Розчин йоду спиртовий 5 %	3	Може застосовуватися для полоскання порожнини рота при ангіні (3-4 краплі на 100 г теплої води).
2.	Діамантовий зелений розчин спиртовий. Рідина Новікова	3	
3.	Розчин перекисі водню 3 %	4	Має також гемостатичну дію при помірній кровотечі.
4.	Пантенол	1	Володіє протизапальною, кровоспинною, антимікробною дією. Стимулює утворення епітелію при опіках.
5.	Інгаліпт	1	При ангіні, тонзиліті, фарингіті, ларингіті, запаленні слизової оболонки ротової порожнини.
Серцево-судинні засоби			
1.	Валідол	1	Має заспокійливий вплив на центральну нервову систему. Володіє рефлекторною судинорозширювальною дією. Застосовується при болі в серці, неврозі, істерії, як противорвотний засіб при морській хворобі.

2.	Нітрогліцерин	1	Розслабляє мускулатуру кровоносних судин, бронхів, жовчних і сечових шляхів, ЖКТ. При сильному болі в серці, яка не проходить після прийому валідолу. 1 пігулка під язик, не ковтати.
3.	Кофеїн	1	Стимулює дихальний і судиноруховий центри, посилює роботу серцевого м'яза. Застосовується при шоці, слабкості серцевої діяльності, при отруєннях, при спазмах судин головного мозку -1 пігулка на прийом.
Засоби при шлунково-кишкових захворюваннях			
1.	Фталазол	2	Антибактеріальна дія при дизентерії, проносах. 1-2 пігулки 3-4 рази на день після їжі.
2.	Левоміцетин	2	При дизентерії, черевному тифі, туляремії - по 1 пігулці
3.	Бесалол Беллалгін	2	При захворюваннях ЖКТ, що супроводжуються болем, спазмами. По 1 пігулці 2 рази на день.
4.	Фенолфталеїн	2	Проносне. 1 пігулка 2-3 рази на день.
5.	Мезім	20	Вимикає моторну функцію кишечника при проносах.
Протизанальні засоби			
1.	Сульфадиметоксин	2	При ангіні, простудах, запаленні легенів, дизентерії. В перші дні - 2 рази по 3 пігулки, в подальші - по 1 пігулці 3 рази на день.
2.	Бромгексин	4	Застосовуються при кашлю 3-4 пігулки в день
Жарознижуючі засоби			
1.	Аспірин, антигрипін	3	По 1 пігулці 3 рази на день після їжі, розчинити у воді.
Знеболюючі , засоби			
1.	Анальгін, кетарол но-шпа	3	Застосовуються при головному болі, невралгії, артритях, міозиті, радикуліті по 1 пігулці 2-3 рази на день.

2.	кетарол	20	При зубному болі 1 пігулка 2-3 рази на день
3.	фастум-гель (мазь)		Місцева анестезія при розтягуваннях. ударах.
4.	кетарол	1	Для знеболення зсадин, порізів.
Засоби для ін'єкцій			
1.	Шприци одноразові	10	
2.	Кетарол	5-10	При переломах, обширних опіках по 1.0-2.0 внутрішньо м'язовий разом з розчином димедролу 1.0
3.	елеутеракок	5-6	При різкому зниженні артеріального тиску (шоці) внутрішньом'язовий 1. 0,1% розчину.
Інші засоби			
1.	Розчин аміаку	30.0 або 10 ампул	При вдиханні рефлекторно робить збудливий вплив на дихальний центр. Піднести шматочок вати, змочений нашатирним спиртом, до носових отворів, протерти шкіру навкруги скронь.
2.	візін	10.0	Для промивання очей
3.	борний спирт	1	застосовується під час простуди вух
4.	Вугілля активоване	5	По 1-2 пігулки.
5.	Лінімент синтоміцину 1 % з новокаїном 0.5 %	1	Для місцевого лікування інфікованих опікових поверхонь і гнійних ран, що супроводжуються сильним болем. Наносять на рану або опікову поверхню. Перев'язки щоденно або через день.
6.	нікофлекс, індовазін	1	мазь
7.	лоратадін	2	проти алергії
8.	Термометр	1	
9.	Полівітаміни	100 драже	

10.	Кислота аскорбінова	100 драже	
11.	Глюкоза	100	
12.	Піпетка	1	
13.	Гірчичники	20	

Додаток 3. Ремнабір

1. Плоскогубці
2. Викрутка – набір
3. Шило
4. Гачок
5. Ножиці
6. Напилек
7. Ножовочне полотно
8. Нитки капронові
9. Нитки звичні
10. Голки циганські
11. Голки звичні
12. Оргскло
13. Набір болтів, гайок, шурупів
14. Шліфувальна шкурка
15. Запальничка
16. Клей для ПВХ
17. Клей «Момент»
18. Набір заплатак
19. Запасні петлі для катамаранів
20. Запасна фурнітура до рюкзаків
21. Скотч
22. Ізострічка
23. Запасні поліетиленові мішки.
24. Наперсток

Загальна вага набору 2,5 кг.

Додаток 4. Список продуктів

Продукт	1 особа 1 раз, гр	6 осіб 1 раз, гр	К-ть разів	Загальна вага, гр
Сало	40	240	6	1440
Ковбаса	40	240	6	1440
М'ясо сушене	40	240	5	1200
Сир твердий	30	180	17	3060
Тушонка саморобна (на суп)	15	90	17	1530
Тушонка саморобна (на кашу)	30	180	16	2880
Картопля	60	360	17	6120
Макарони (на суп)	35	200	3	600
Макарони (для варки)	90	540	4	2160
Гречка (на суп)	35	200	2	400
Гречка (на кашу)	90	540	5	2700
Ячмінна крупа (на суп)	35	200	3	600
Ячмінна крупа (на кашу)	90	540	4	2160
Рис (на суп)	35	200	4	800
Рис (на кашу)	90	540	3	1620
Горох (на суп)	65	400	3	1200
Борщ, заправка		300	2	600
Квасоля		300	2	600
Майонез		100	34	3400
Кетчуп		100	17	1700
Гірчиця		100	5	500
Хрін		100	5	500
Аджика		100	3	300

Сухарі		400	19	7600
Хліб		600	13	7800
Чай	2	12	30	360
Каркаде	5	30	3	90
Кава	2	12	12	150
Какао		100	2	200
Сухе молоко		200	2	400
Цукор	25	150	15	2250
Замінник цукру				200
Печиво	33	200	16	3200
Козінаки	16	100	5	500
Халва	33	200	6	1200
Ірис молочний	16	100	6	600
Ковбаски молочні	33	200	6	1200
Шоколад	16	100	6	600
Щербет	33	200	5	1000
Приправа «10 овочів»				200
Приправа морква-цибуля				100
Приправа зелень				100
Кубики «Крошка Лук»				40
Кубики «Крошка Чеснок»				40
Перець чорний молотий				20
Перець чорний горошок				20
Перець червоний молотий				20
Лавровий лист				10
Цибуля				3400
Часник				1700
Капуста				600

Курага	15	90	17	1530
Ізюм	9	50	17	850
Лодяники	25	150	17	2550
Сіль				500

Загальна вага: 76540 г.

750 гр. на особу в день.

Додаток 5. Кошторис витрат

№ п/п	Витрати	На 1 особу.	На групу 8 осіб.
1.	Хмельницький – Москва	645,01 грн.	3870,06 грн.
2.	Москва – Бішкек	1668,02 грн.	10008,12 грн.
3.	Бішкек – Москва	1600 грн.	9600 грн.
4.	Москва – Хмельницький	1948,03 руб.	11688,08 руб.
5.	Витрати за перевищення ваги вантажу + казахська міліція ☺	600 грн.	3600 грн.
6.	Витрати на заброску/переїзд/виїзд	7 584руб.	45504 руб.
7.	Пропуск у прикордонну зону	860 руб.	5160 руб.
8.			
9.	Продукти	500 грн.	3000 грн.
10.	аптечка	50 грн.	300 грн.
11.	ремнабір	20 грн.	120 грн.
	Всього	5083,03 грн. + 10392,03 руб.	30498,18 + 62352,08 руб.

Додаток 6. Література

1. Звіт 2000 р. (керівник **С. Чернік**) // <http://www.whitewater.ru/tourism/Rivers/MiddleAsya/chernik2000.html>
2. Звіт 2003 р. (керівник **Р. Айбатулін**)
<http://www.whitewater.ru/doc.php?rivers-midasia-03ajbatulin>
3. Звіт 2005 р. (керівник **О. Некрилов**)
www.veslo.ru/2001/othet/kekem/kekem2005.html
4. Звіт 2006 р. (керівник **А. Кривонос**)
http://skitalets.ru/water/2007/chongkemin_krivosnos/
5. . Дрямов И. Чон-Кемин // Ветер странствий. – № 16. – М., 1981
www.skitalets.ru/books/veterstran/16/chon-kemin.htm
6. Звіт 2008 р. (керівник **Ю. Воронков**)
<http://www.cmkk.com.ua/biblioteka-zvitiv/vodnij-turizm>